

Pogačnik Bogdan:

Red in disciplina v gasilstvu

Človek živi in deluje v večjih ali manjših skupinah. Pri vsaki skupini, naj je to družina, šola, urad, trgovski obrat, tovarna, vas, občina itd., kjer se nahaja in deluje več ljudi s skupnimi ali različnimi smotri, ki so pa v harmoničnem sorodstvu, je potreben gotov red, da se more smoter z najmanjšimi ovirami doseči tudi tam, kjer je delovanje umerjeno in časovno pogojno omejeno. Vsak človek mora biti z ozirom na sebe in na svojo okolico, v kateri živi, discipliniran.

Če sta red in disciplina potrebna v vsakdanjem življenju, kjer gre navadno za dobrine manjše vrednosti, morata biti red in disciplina na višku tam, kjer gre za visoke cilje, za dobrobit in življenje človeka in njegove imovine, ki jo vsakdo iz svojega stališča visoko ceni in kjer se dosega smotri z naglim, napornim, a vendar preudarnim delom človeških borb in človeškega duha. Takemu delu se je posvetil v prav veliki meri prostovoljni gasilec.

Vprašanje ali je čut za red in disciplino človeku prirojen, ni potrebno. Vsak človek ima tak čut že po naravi, vendar ga nimajo vsi v enaki meri in ga je treba šele privzgojiti. Že zato in pa zato, ker so združene v gasilstvu osebe raznih stanov, različnih običajev, različne vzgoje in pojmovanja ter različne izobrazbe, inteligence in kulture, je vzgoja discipline pri gasilcu nujno potrebna.

Disciplinirani gasilec mora biti vzgojen moralno, telesno in strokovno. Najtežja je moralna vzgoja. V človeku, ki je od narave dober, se mora ta dobrota stopnjevati in vzgojiti do take mere, da je sposoben v primeru potrebe tvegati do najskrajnejše mere lastni dobrobit za to, da pomaga svojemu bližnjemu. Tu sem spada predvsem točno in naglo izvrševanje vsakega dela, ki je bodisi zaukazano, ali ki mora biti izvršeno na podlagi lastnega, mnogokrat hitrega in preišljenega preudarka, pri čemer je pa treba popolnoma pozabiti na lastno osebo. Za pravilen, nagel preudarek je seveda potrebna prirojena inteligenca in primerna izobrazba. Obe lastnosti sta odločilne važnosti v vseh onih primerih, kjer je potrebna osebna odločitev.

Ni dvoma, da mora gasilec biti tudi primerno telesno sposoben. Jasno je, da telesno slabi, nerodni in pohabljeni v gasilskih organizacijah ne morejo aktivno delovati. Zdravo, krepko in spretno mora biti gasilčevo telo in pogumen mora biti gasilec, ako hoče v polni meri in uspešno vršiti svojo prostovoljno prevzeto nalogo.

Disciplinirani gasilec mora tudi razpolagati s primernim strokovnim znanjem za vsako svoje opravilo. To strokovno znanje se dobi pri vajah in pri učenju po knjigah ter tečajih. Dobro mora poznati orodje in potrebščine, s katerimi mora ravnati in ki jih mora uporabljati pri svojem

delu. Res je potrebno tu pa tam specializiranje za posamezne stroke, a je prav tako potrebno poznavanje vsakega gasilskega posla že zato, ker se v nujnih primerih večkrat pokaže potreba nadomestiti drugega, ki je izvežban v svoji posebni stroki.

Z duševnimi in telesnimi vrlinami tako opremljeni gasilec bo z uspehom in z lahkoto vršil svojo službo, dvignil se bo nad okolico, deležen bo spoštovanja, pripomogel bo četi do ugleda in za zgled bo svojim tovarišem, ki bodo hoteli postati njemu enako vredni.

Disciplinirani gasilec se bo primerno vedel tudi izven službe, posebno ako je v kroju. Da se pri svojem delu na požarišču ali pri vaji ne sme zabavati z drugimi, da ne sme kaditi in uživati alkoholnih pijač, ker ga to odvraca od potrebne pozornosti in budnosti, je razumljivo, neumestno pa je vsekakor tudi, ako je gasilec v kroju v družbi tovarišev ali drugih ljudi preglasen in kričav in je pri govorjenju ali pri hoji odvraten, ker ga je omamila alkohol. Ali ne napravi čudnega vtisa pogled na opremljen gasilski voz brez gasilcev, ki čaka sam, prazen pred gostilno? Opazke padajo mnogokrat nezasluženo, največkrat pa utemeljeno.

Vedno in povsod pazi gasilec na časten nastop, kajti vsaka nerodnost, ki jo zagreši posameznik, obremenjuje celotno organizacijo. Red in disciplina sta najvišji dobrini, ki sta pri gasilstvu potrebni.

Službene vesti

Vesti starešinstva Gasilske zveze

S svojim razpisom št. 2535 od 6. 8. 1938. je Gasilska zveza izdala sledečo okrožnico: Ministrstvo za telesno vzgojo naroda je s svojim spisom O. br. 7289 od 5. 8. t. l. poslalo zvezi sledeče: Odbor gospej za zaščito slepih deklet v Beogradu je predložil pod št. 2385/38. temu ministrstvu spis sledeče vsebine: Pod visokim pokroviteljstvom Njenega Veličanstva kraljice Marije je odbor gospej za zaščito slepih deklet v vrsti svojih patriotskih in humanih narok lansko leto začel širšo akcijo za pomoč slepim dekletom iz vseh krajev naše države. — Ta akcija je s sodelovanjem naših podpornikov uspela in odboru je uspelo zbrati s prodajo posebnih znamk v korist slepih deklet vsoto, ki mu dovoljuje ne samo vzdrževanje njegovih gojenk, nego tudi odplačati celi dolg na domu, v katerem živijo brezplačno slepa dekleta. — Ker v celi naši kraljevini ni nobenega pribežališča za slepe žene, je odbor gospej sklenil razširiti svoj delokrog tudi na slepe žene in je za to svrhu po odobritvi pristojnih oblastev natisnil nove umetniško izdelane znamke, od katerih bo dohodek namenjen pribežališču za slepe žene iz vseh krajev naše domovine, brez ozira na versko pripadnost. — Sveta dolžnost vsakega človeka, vsake žene in vsakega otroka je, da pomaga slepemu, ki je oropan največje zemeljske dobrote, to je vida, ki ne more gledati in uživati sonca, cvetja, dolin, dobrih in drugih krasot narave, in ki je brez zaščite in brez sredstev za življenje. Dolžnost nas vseh je, da, četudi z najmanjšim prispevkom, pomagamo in ublažimo nesrečo teh nesrečnežev in jim tako vsaj malo razsvetlimo mrak, v katerem stalno živijo. — Minister za pošto je odobril in priporočil vsem poštam v državi, da lahko omenjene znamke poleg navadnih poštnih znamk državne izdaje lepijo na vse poštnne pošiljke. — Poleg tega se te znamke lepijo na raznovrstne vstopnice, na di-

jaške knjižice, na račune, potrdila, spričevala, živinske potne liste in sploh povsod, kjer je to mogoče.

Ko ministrstvo prepis tega pisma dostavlja, priporoča akcijo odbora gospej za zaščito slepih deklet s prošnjo, da o tem obvestite vse svoje podrejene edinice. (Gasilska zajednica v Ljubljani 23. 8. 1938. št. 4329.)

Odlikovanja. S svojim razpisom od 19. 8. 1938, šte. 2652 je gasilska zveza kraljevine Jugoslavije objavila vsem gasilskim zajednicam sledeče:

Gasilska zveza je s svojim razpisom št. 1206 od 10. 6. t. l. zahtevala od vseh zajednic predloge za odlikovanja zaslužnih gasilcev z državnimi in zveznimi odlikovanji. V tem razpisu so bili navedeni vsi podatki, ki se zahtevajo za sestavo tozadevnih predlogov.

Mnogo predlogov je bilo predloženih nepopolnih, t. j. brez potrebnih podatkov, ter se zaradi tega objavlja, da ti nepopolni in pomanjkljivi predlogi ne pridejo v poštev pri sestavi končnega predloga; nje se smatra, kakor da niso bili predloženi.

Ravno tako ne pridejo v poštev oni predlogi, ki se nanašajo na osebe, ki še niso bile odlikovane od pristojne zajednice. V takih predlogih, ki bi se v bodoče še predložili, je treba navesti razloge, zakaj dotične osebe še niso odlikovane od pristojne zajednice in šele če bodo razlogi upravičeni, bodo mogli biti taki predlogi upoštevani pri odlikovanjih.

Končno se tudi o tej priliki opozorja na čl. 4. predpisov o izdajanju pohvalnih priznanj in odlikovanj, ki se glasi:

Vsako pohvalno priznanje in odlikovanje se izda postopno po vrstnem redu od nižje k višji stopnji in se ne sme preskočiti. V izrednih in izjemnih prilikah je dovoljeno preskočiti vrstni red pohvale ali odlikovanja, pač pa je treba paziti, da ni naknadno odlikovana ista oseba z nižjim odlikovanjem od onega, s katerim je že odlikovana.

Napačno se tudi razlagajo določila, po katerem vrstnem redu je odlikovanje treba nositi, zato se ponovno opozarja na čl. 38. omenjenih predpisov, ki se glasi:

Vrstni red, po katerem nosimo odlikovanja, je nastopni:

1. Kraljevska odlikovanja z ozirom na red in stopnjo.
2. Tuja državna odlikovanja z ozirom na red in stopnjo.
3. Odlikovanja Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije z ozirom na red in stopnjo.

4. Odlikovanja Gasilske zajednice, in sicer: a) zlati križec, b) srebrni križec, c) zlata kolajna za dolgoletno službovanje, č) srebrna kolajna za dolgoletno službovanje, d) bronasta kolajna za dolgoletno službovanje.

5. Odlikovanje drugih ustanov v Kraljevini Jugoslaviji: Ministrstva vojske in mornarice, ministrstva za kmetijstvo, Rdečega križa itd. po vrstnem redu, ki je predpisan z njihove strani.

6. Častna odlikovanja inozemskih gasilskih ustanov.

(Gasilska zajednica v Ljubljani 23. 8. 1938, št. 4328.)

Naše uniforme. Gasilska zveza je s svojim razpisom od 20. 8. 1938., št. 2660 objavila vsem gasilskim zajednicam sledeče:

Marca meseca l. 1934. je bil v smislu določil tč. 4., § 64. zakona o organizaciji gasilstva izdan predpis o uniformi in opremi članov gasilskih

organizacij. V čl. 24. tega predpisa so določeni roki, po katerih je treba odstraniti stare in dobaviti nove uniforme in značke in so ti roki zadostni za postopni prehod in za nabavo glede na stroške, ki so s tem v zvezi.

Vkljub uveljavljenju predpisa se še vendar mnogokrat na raznih gasilskih prireditvah opazja raznolikost v obleki, kar kaže neresnost, slabo pojmovanje in nerazumevanje vzvišenega gasilskega dela. Posledica tega so razne neokusne, čeravno najbrž opravičene pripombe ne samo s strani gledajočega občinstva, nego tudi s strani gasilcev in naših prijateljev.

Izgovor o siromaštvu se ne more upoštevati, če se prečita čl. 24. omenjenega predpisa, v katerem je določen rok treh mesecev za odstranitev starih distinkcij (zvezdic), celo leto za izmenjavo čepic in pet let za izmenjavo obleke. Za ono torej, kar je najcenejše in je treba zamenjati, je bil dan rok 3 mesecev, sedaj pa je minilo že pet let, vendar po edinci še vedno nosijo in se postavljajo s tujimi (avstrijskimi vojaškimi) znaki. Mi zahtevamo spoštovanje in odgovarjajoče mesto med ostalimi organizacijami, kdo nam ga bo pa dal, ko si ga pa sami ne znamo pridobiti, ko pa sami ne spoštujemo svojega ponosa in se sami izpostavljam roganju in smešenju.

Gasilska zveza je s svojim razpisom od 20. 10. 1934., šte. 2269 prepovedala udeležbo na gasilskih prireditvah onim gasilcem, ki nimajo pravičnega kroja. To bi morali znati ne samo prireditelji, ampak tudi nadzorne ustanove ter bi morali preprečiti nedostatke, ki ponižujejo naš vzvišeni poklic kakor tudi vsako dostojno svečanost.

Ljudi, ki pridejo nemarno oblečeni, je treba odstraniti in se jih ne sme pustiti k prireditvam. Samo tako bo mogoče pridobiti si spoštovanje, ki ga naša velika organizacija zasluži. (Gasilska zajednica v Ljubljani, 23. 8. 1938., 4341.)

Kolekovanje vlog na državna oblastva. Gasilska zveza objavlja s svojim razpisom od 19. 8. 1938., šte. 2651 sledeče: Pristojno ministrstvo kakor tudi zveza so že neštetokrat objavili predpise, da je treba vloge, ki se predlagajo državnim oblastvom, kolkovati po taksnem zakonu. Vkljub temu prihajajo še nadalje razne prošnje, ki jih gasilske ustanove predlagajo ali preko zveze ali pa tudi neposredno posameznim ministrstvom nekolkovane ali nezadostno kolkovane. Take nekolkovane vloge doživijo usodo, da jih pristojni referenti vržejo v koš, če so pa prijatelji gasilcev, zahtevajo od zveze, da jih ona kolkuje.

Zveza je dosedaj v vseh nujnih primerih take vloge kolkovala iz svojih sredstev; ker se pa take vloge od dneva do dneva množijo, mora zveza razglasiti, da v bodoče ne bo več kolkovala nezadostno kolkovanih ali nekolkovanih vlog raznih gasilskih ustanov, ker za to nima proračunske možnosti.

Opozarjamo zajednice, da v bodoče strogo nadzirajo vloge, ki se predlagajo državnim oblastvom, da bodo pravilno kolkovane od onih, ki jih predlagajo, ker sicer naj ne pričakujejo nikake rešitve (Gasilska zajednica v Ljubljani, 23. 8. 1938., šte. 4327.)

Gasilci in čete, poslužujte se le vaše Nabavljalne zadruga, kjer lahko kupite vse, kar potrebujete!

Vesti starešinstva Gasilske zajednice

Naša gasilska zajednica je prosila potom Zveze, da bi se njeni člani oprostili obiska vaj pri obvezni telesni vzgoji. Dobila je odklonilen odgovor. Nato je osrednji odbor na seji 13. avgusta sklenil:

Na akt Gasilske zveze v Beogradu št. 2768 od 8. avgusta 1938 podaja Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani sledečo resolucijo: Po zakonu o obvezni telesni vzgoji naroda, vrše telesno vzgojo one organizacije, ki so dobile tozadevno dovoljenje od resornega ministra. Gasilska zveza je na pobudo naše Gasilske zajednice sicer započela akcijo, da tudi gasilstvo pridobi iste pravice, kakor druga telovadna društva. Iz zgoraj citiranega akta je pa razvidno, da zveza nas ni pravilno razumela, ker gasilskega naraščaja od 18—20 leta starosti sploh ni. Gasilski naraščaj se računa od 14.—18. leta.

Zahtevamo od Zveze, da pokrene vse potrebno pri ministrstvu za telesno vzgojo naroda, da se podeli p. g. četam pravica izvrševanja obvezne telesne vzgoje naroda za člane od 18. do 20. leta starosti in za gasilski naraščaj!

Razlogi:

1. Res je, da je članstva od 18—20 let, malo, mnogo več pa je naraščaja od 14—18 let. Članstvo gasilskih čet pričenja z 18. letom. Po vseh četah se vrše redne tedenske vaje po našem vadniku, ki je popolnoma v skladu z vojaškim.

2. Prostovoljne gasilske čete imajo v ogromni večini svoje domove, kjer se lahko nemoteno vrše vaje tudi v zimskem času, kar druga društva ne morejo. Vsi naši poveljniki bodo v teku enega leta zadostno izvežbani v to zadevnih tečajih, da bodo lahko vršili svojo nalogo.

3. Gasilske čete posedujejo toliko orodja, kolikor ga je potrebno za obrambo proti požaru, prvi pomoči in napadu iz zraka. Drugim društvom vsega tega prepotrebnega orodja manjka.

4. Ker smo za to važno obrambo najbolj poklicani gasilci, zahtevamo, da se Zveza potruži in brez oklevanja izposluje tozadevno dovoljenje.

5. Po naših četah se ustanavlja naraščaj, ki se vežba po istem vadniku kakor članstvo.

6. Ako hočemo napredovati, tedaj je nujno potrebno, da Zveza vse ukrene, da se našemu naraščaju prizna ista pravica, kakor naraščaju telovadnih društev.

7. Ugotavljamo, da naše gasilstvo ne bo moglo dobiti naraščaja, ako bo zapostavljeno, druga društva pa privilegirana. Brez naraščaja pa bo gasilstvo brez dvoma hiralo.

Gasilski kongres. Osrednji odbor je z večino glasov sklenil, da bo gasilski kongres v Ljubljani prihodnje leto od 13. do 15. avgusta (nedelja, ponedeljek, torek, ki je praznik). Osrednji odbor je izvolil posebni organizacijski odsek, ki naj pripravi celotno organizacijo in vrši reklamo, tehnični odsek, ki naj pripravi nastope, in finančni odsek, ki naj pripravi predloge, kako financirati celo prireditvev. Program kongresa, program tehničnega nastopa in finančni načrt mora biti izdelan do začetka oktobra tega leta.

Gasilski tehnični tečaji se bodo vršili tudi letošnjo zimo, in sicer v Ljubljani pet tečajev, v Celju eden in v Mariboru dva. Razpored in dnevni red tečajev je enak kakor lansko leto. V tečaje morajo poslati svoje člane one čete, ki jih lani niso poslale.

Gasilski naraščaj. Osrednji odbor je na svoji seji dne 13. septembra 1938, sklenil:

Nekatere čete v naši zajednici imajo svoj naraščaj, po večini pa ne. Poudarjamo, da brez naraščaja ni mogoč uspešen napredek v gasilskih vrstah, ker le dobro pripravljen in vzgojen naraščaj bo dal tudi dobre člane. Zaradi tega smatramo za nujno potrebno, da starešinstvo Gasilske zajednice stori vse potrebno, da se vzgoji dober gasilski naraščaj. V ta namen naj starešinstvo tudi poskrbi, da se zagotovi v prihodnjem proračunu primeren znesek za pospeševanje vzgoje gasilskega naraščaja. Ob enem priporočamo, da se ustanovi poseben odsek, ki bo prevzel naloge v zvezi z rešitvijo tega perečega in nad vse važnega vprašanja vzgoje gasilskega naraščaja.

V 6. številki letošnjega »Gasilca« smo na str. 160 pod »**Vojaška služba gasilcev**« objavili uredbo o oprostitvi vojaške službe, ki se nanaša na gasilce. Za gasilske čete še ni določeno, kakšno število članov bo oproščeno vojašine. Obrnili smo se tozadevno na merodajna mesta za pojasnila; tovariške čete naj zaenkrat še ne vlagajo predlogov; pač pa naj počakajo naših nadaljnjih navodil. Poslali bomo vsem tovariškim župam in četam posebne tiskovine.

Kljub neštetim opominom še **vedno kupujejo gasilske čete stare avtomobile** in javijo to zajednici šele, ko je kupčija že izvršena. Ponovno opozarjamo vse tovariške čete, naj bodo previdne, ker si ravno z nakupom starih avtomobilov čete nakopljejo ogromne stroške, ki jih ne zmorejo. Večino starih avtomobilov je treba že po nekaj letih popraviti in stanjejo ta popravila navadno več kot je znašala kupnina. — Vse tovariške čete opozarjamo, naj pred nakupom motornih brizgaln v vsakem slučaju priložijo prošnji za dovoljenje, ki jo potom svoje župe vložijo na zajednico, tudi kupno pogodbo. Le na ta način je mogoče zajednici res pravilno svetovati in dovoliti nakup orodja, ne da bi bila četa pri tem oškodovana.

Zahtevajte od prodajalcev, da vnesejo v kupno pogodbo poleg cene in plačilnih pogojev tehnične podatke o učinku motorke in ves pribor, ki ga dobavi trrdka poleg motorne brizgalne. V pogodbo mora biti vnešena tudi klavzula, da je pogodba veljavna šele tedaj, če jo potrdi Gasilska zajednica.

Vaša dolžnost je, da kupujete pri Vaši stanovski zadrugi in s tem podpirate čete in sebe!

**NE POZABI, da je »Gasilec« Tvoj list!
Pridobivaj nove naročnike! Plačaj naročnino!**

Navodilo za preprečenje in gašenje požara

(Nadaljevanje)

Te bombe dobijo pri metanju iz letala prejšnjo udarno moč, ki jim omogoči, da prebijajo strehe posameznih zgradb. Pri eksploziji razsipajo okoli razbeljene snovi.

Takšne bombe niso nevarne samo naseljenim mestom, ampak tudi gozdovom, zrelim posevkom itd.

Vžigalne zmesi mečejo iz letal s pomočjo posebnih priprav in bomb. V bombah je lahko vžigalna zmes pomešana z bojnimi strupi in razstrelivi. Najbolj znana je takšna zmes iz nafte z bencinom in petrolejem, dalje raztopina belega fosforja v žveplo-ogljiku, ki je razredčena z večjo količino terpentina, zmes premogovega tera z bencinom itd.

b) Topovski vžigalni izstrelki in ročne vžigalne granate so izdelani na isti način; polnjene so z enakimi zmesmi in imajo isti učinek kot letalske vžigalne bombe. Nevarnost od njih obstoja le na bojišču in v mejah, kamor lahko strelja sovražna artilerija.

c) Sovražni tajni agenti pridejo lahko v deželo ali s pomočjo letal, ki jih odlože, ali pa preko nevtralnih držav s ponarejenimi potnimi listi.

Takšni agenti si bodo prizadevali podtakniti namerno ogenj, odnosno povzročiti požare v glavnem v skladiščih raznega materiala in opreme, v važnejših tovarnah, prometnih poslopih in napravah itd.

Poleg že znanih sredstev za namerno povzročitev požara (petrolej, papir, bencin itd.) bodo tajni agenti uporabljali še nalašč v to svrhu sestavljene priprave — vžigalnice, ki bodo popolnoma podobni kremenjaku, krogli iz trde gume, manjšemu polenu, svinčniku itd. V teh predmetih bo skrit mehanizem, ki bo lahko v gotovem času, kot bo pač želel agent, povzročil požar.

3. Požar ima lahko tri različne stopnje, in sicer:

- a) začetni požar;
- b) razviti požar in
- c) živo pogorišče.

a) Začetni požar lahko najlažje pogasimo, če ga pravočasno opazimo in vemo tudi za vzrok.

Za gašenje takšnega požara zadostujejo že navadna gasilna sredstva, če so v redu in pri roki.

To in ono

Nekoliko zgodovine o uporabi bojnih plinov.

Vedno se ponavljajo zlasti v dnevnem časopisu članki, pisani od nestrokovnjakov, da bo v bodoči vojni mogoče s par ducati strupenih bomb zastrupiti celo velenje. To so seveda pretirane neumnosti. Za zastrupitev velenja z iperitom je potrebno cca 1.000.000 kg, za kar pa je potrebno cca 2000 težkih bombarderjev in popolnoma paralelizirana aktivna obramba ter absolutno idealne meteorološke prilike itd.

Obratno pa vlada pri nas tudi v inteligentnih krogih indolentno in flegmatično naziranje, da nevarnost iz zraka v ozadju sploh ne obstaja. Obe naziranji sta napačni. Dejstvo je, da še prave prakse in poskusov nimamo. Morali bi poprej doživeti vojno med moderno oboroženimi državami, da bi mogli z vso gotovostjo precizno odgovoriti na to vprašanje. Vendar pa nam abesinska vojna, pa tudi sedanja španska državljanska vojna precej zanesljivo kaže, da moremo apodiktčno trditi: nevarnost iz zraka za civilno prebivalstvo v ozadju obstoji. Verjetno je, da nobena država ne bo namerno metala bomb na zapuščene vasi, bolnice, šole itd. Ne iz sentimentalnosti, ampak ker se to ne bi izplačalo, ker ima za to boljše objekte. Da pa bodo — zlasti če se bo vojna precej dolgo vlekla in ne bo nobenega vidnega uspeha — vojašnice, tovarne, prometne točke itd. izpostavljene napadom iz zraka, da se bi onemogočilo pravilno obskrbovanje vojaštva in normal-

no funkcioniranje življenja pri sovražniku, je sigurno. Ali kdo nam more jamčiti, da bomba, namenjena tovarni, kolodvoru ali vojašnici, ne bo padla na privatno hišo, šolo ali bolnico. Ponoviti torej moramo, nevarnost vsekakor obstoji.

Ker smo to ugotovili, se moramo vprašati, če obstoja obramba proti tej nevarnosti. Tudi obramba obstaja, in sicer koraka paralelno z napredkom napadalnih sredstev. Obramba se deli na aktivno in pasivno. Aktivna obramba je raznovrstna in ima namen preprečiti, da bi ne prišlo sploh do napada. Omenil bom samo glavne oblike. Prvo je protiavijonška artilerija, ki je danes zelo izpopolnjena. Baterije 4 lahkih topov so baje tako napravljene, da vsak 5-6 strel pogodi v višino do 6000 metrov. Iz veliko večje višine pa tudi napad ni nevaren. Vendar pa je nemogoče za n. pr. 200 avijonov postaviti dovolj takih topov. S takimi topovi bodo zasigurane važne strateške točke, ne pa vsa mesta, ker je to tehnično in finančno nemogoče. Pa tudi, če bi bilo mogoče, bi še vedno dovolj avijonov priletelo do cilja. V manjši višini se preganjajo avijoni s specijalnimi težkimi strojnimi, ki uporabljajo fosforne strele, tako da se strel v poletu vidijo in lahko korigirajo. Važni strateški kraji se bodo zasigurali tudi z mrežami, ki jih držijo baloni. Take mreže so zlasti važne pri nočnih napadih. Nevarni kraji se tudi lahko umetno zameglijo. Vendar pa je za umetno meglo takoj poudariti, da si do sedaj

b) Za gašenje razvitega požara pa moramo uporabljati že posebna sredstva in v gašenju izvežbane ljudi.

Poleg na gašenje moramo pri tem in tudi pri začetnem požaru paziti in podvzeti vse potrebno, da preprečimo širjenje požara. Takšni ukrepi bi bili: odstranitev vseh lahko vnetljivih snovi in predmetov iz neposredne bližine požara, zaščita sosednjih stavb itd.

Istočasni pojav razvitega požara na več krajih naenkrat (požari v naseljenih krajih, zrelih posevkih, gozdov itd.) lahko zadobi katastrofalen značaj. Takšne požare nazivamo »katastrofalni požar«.

Da moremo preprečiti širjenje katastrofalnega požara in ga pogasiti, moramo zbrati ne samo večje število v gašenju dobro izvežbanih ljudi in gasilnega orodja, ampak tudi večje število navadnih delavcev, ki morajo biti opremljeni z orodjem za gašenje in lokalizacijo večjega požara.

Pri lokalizaciji — omejitvi — gozdnih in poljskih požarov moramo delati zaseke in kopati dovolj široke jarke, in sicer pravokotno na smer širjenja ognja.

Delovno moč tvori v prvi vrsti prebivalstvo neposredne okolice, po potrebi se pa lahko zaprosi za pomoč tudi vojsko.

Podrobna navodila za gašenje v splošnem bo predpisala Gasilska zveza kraljevine Jugoslavije.

c) Živo pogorišče je ostanek pogašenega požara. Če tlijo ostanki od požara pod ruševinami pogorišča, ali pod pepelom in jih potem veter raznaša, lahko povzročijo nov požar. Zaradi tega moramo pogorišče razkopati, pregledati in popolnoma pogasiti.

II.

Ukrepi in sredstva za preprečenje in gašenje požara

Za uspešno borbo proti požaru je v splošnem potrebna dobra organizacija požarno-obrambne službe, ki obsega:

1. Požarno-policijsko službo, ki ima nalogo ukreniti vse potrebno in pripraviti tudi vsa sredstva, da se odstrani vsaka požarna nevarnost. Če požar kljub temu izbruhne, mora poskrbeti, da se ga takoj opazi in pogasi že v začetku z zasilnimi sredstvi.

2. Gasilsko službo, ki ima nalogo poskrbeti za izvežbano gasilsko moštvo in za posebna sredstva za gašenje požara, ki bi ga iz katerega

koli vzroka ne mogli pogasiti že v začetku z zasilnimi sredstvi.

Organizacija požarno-obrambne službe se mora izvršiti po odredbah zakona o požarni policiji in zakona o organizaciji gasilstva in mora imeti v vidu vse ukrepe in vsa sredstva za preprečenje in gašenje požara, in sicer:

- a) zasilne ukrepe in sredstva za preprečenje požara;
- b) opazovalno službo;
- c) prijavno službo;
- d) sredstva in orodje za gašenje;
- e) reševalne naprave;
- f) organe požarno-policijske in gasilske službe;
- g) potrebno gasilno moštvo;
- h) tehnične naprave za vaje in delo;
- i) nadzorstvo in kontrolo nad izvršitvijo.

Vse preje navedene ukrepe in sredstva je treba tako izpopolniti, da zadoščajo za vse slučaje in potrebe v miru in vojni.

Poleg tega je potrebno potom radio-prenosov, predavanj, dnevnega časopisja, propagandnih brošur in temu podobnega seznaniti prebivalstvo z vsemi nevarnostmi, ki pretijo od požara in jih vaditi v ravnanju z različnimi napravami in sredstvi za preprečenje in gašenje požara različnih predmetov in snovi. Poleg tega je treba narod poučiti o načinih omejitve (lokalizacije) požara, o reševanju ljudi, živine in premoženja ter kako se nudi prva pomoč ponesrečencem.

Javne vaje gasilskih čet s primernim prikazovanjem gašenja različnih vrst požara so zelo koristne za pouk in vzgojo prebivalstva.

Pri javnih vajah moramo biti zelo previdni. Kadar priredimo takšno vajo, jo moramo prej v vseh podrobnostih dobro proučiti. Le dobro pripravljena vaja bo dosegla svoj namen, dočim vzbuja slabo pripravljena vaja pri gledalcih smeh in jo smatrajo bolj za cirkuško predstavo kot pa za resno vajo. Prekomerno obllivanje streh z vodo ni umestno. Seveda pa morajo biti cevi dobre, da ne močijo.

a) Zasilni ukrepi in zaščitna sredstva (za preprečenje požara)

1. Med zasilne ukrepe, s katerimi hočemo preprečiti vsako požarno nevarnost spada:

a) Točno izvrševanje vseh zakonitih določil, odredb, pravil, predpisov in dr., kar se nanaša na obvarovanje različnih stavb pred požarom.

b) Uporaba posebnih ukrepov, ki jih predvideva navodilo za izdelavo zatočišč pred sovražnim napadom iz zraka.

strokovnjaki niso na jasnem, če je praktična ali pa ne. Res je, da ona zakrije sovražniku detajle mesta, toda celi objekt kot tak redno povzdigne. Razen tega je mogoče z umetno meglo zamegliti le manjše objekte. Za ves Maribor bi bilo potrebno za to neverjetno veliko materiala in aparatov. Najvažnejša stran aktivne obrambe so lovski avijoni, ki napadajo bombarderje. V nočnem napadu najprej z zemlje poiščejo z reflektorji sovražni avijon in ga držijo v svitu reflektorja — nakar ga lovski avijoni, ki so v temi zaščiteni, sestrelijo. Aktivna obramba je naloga vojaštva in nas kvečjemu zanima iz principielnega stališča. Za nas je važna pasivna obramba, v kateri bomo vsi, ki ne bomo mobilizirani, vsekakor morali sodelovati. Ta pasivna obramba obstoji v evakuaciji vsega nepotrebne prebivalstva iz nevarnih sektorjev na deželo, dočim se za ostalo prebivalstvo mora poskrbeti za skupna skrivališča ali osebno zaščito. Druga oblika pasivne obrambe je dezintoksikacija ljudstva, hrane, oprave in terena ter prva pomoč. Pasivna obramba se torej pojavi kot posledica že izvršenega napada.

Nevarnosti iz zraka se javljajo v štirih oblikah: brizantne bombe, požarne bombe, strupene bombe in bakteriološka vojna. Takoj v začetku je treba odkloniti možnost bakteriološke vojne, in sicer (po Wirthu in Muntschu) zato, ker bakteriološka sredstva učinkujejo prepočasi in nezanesljivo, a razen tega so nevarna

ravno tako za napadalca kot za branilca. Važno je, da kulturam bakterij, ki bi edino prišle v poštev, primanjkuje potrebna virulenca; za pojav epidemije je treba razen prisotnosti bakterij še drugih faktorjev, zlasti momentana dispozicija; danes poznamo izvrstna profilaktična sredstva proti vsem nalezljivim boleznim. Interesantno pa je, da Anglež Fox poudarja (»Journal of the Royal United Service Institutions«, London): četudi danes ni nevarnosti za aplikacijo bakteriološke vojne, vendar moramo računati s tem, da, če bo kdaj taka vojna mogoča, ne bo o njeni uporabi odločala sentimentalnost, ampak praktičnost. (Iz knjige: Ph. Mr. Damaška: Sodelovanje lekar-narja.)

Zarubljena brizgalna. Nekje na Češkem se je zgodilo že pred vojno, da je sodni izvrševalec zarubil gasilsko brizgalno. Gasilska četa, ki je bila lastnica brizgalne, je namreč v bližnjem mestu pomagala gasiti požar, pri tem je pa dobivala vodo iz mestnega vodovoda. V dotičnem mestu je mestni magistrat vodo gasilski četi zaračunal in je morala biti voda magistratu plačana. Ko je domača gasilska četa dobila račun za porabljeno vodo, se je sklicevala na to, da je del vode porabila sosedna podeželska gasilska četa, ki je pri požaru pomagala gasiti. Magistrat je poslal nato račun za porabljeno vodo dotični predmestni četi, in sicer 14 krajcarjev za m³ vode in bi četa, ker je porabila 8 m³ vode, morala pla-

2. Med zaščitna sredstva, ki imajo namen, da moremo z njimi požar pogasiti že v početku, pa spadajo:

a) Sod in vedro z vodo.

b) Pesek.

c) Hidrant s potrebno količino cevi, to pa le v naseljenih krajih, kjer je vodovod;

d) Razni v ta namen napravljeni in patentirani tovarniški izdelki (aparati), ki gasijo začetni požar s suhimi snovmi, peno ali pa z različnimi kemijskimi spojinami v obliki plina ali tekočine. Navadno nosijo naziv tovarne, ki jih izdeluje. Vsakemu aparatu mora biti priloženo tudi navodilo za uporabo (rokovanje).

Takšni aparati so stožčaste ali valjčaste oblike in tako veliki, da jih lahko uporablja ena sama oseba. V prometu so tudi aparati v obliki večjih ali manjših kotlov, v katerih se v trenutku proizvaja gasilno sredstvo (kemijska raztopina, plini, pena in sl.).

e) Posebne priprave s cevnim omrežjem za gašenje požara v nekaterih industrijskih podjetjih s pomočjo pare pod visokim pritiskom.

f) Posebne naprave v obliki rešetkasto nameščenih cevi za avtomatsko spuščanje vode v slučaju požara. Takšne vodovodne cevi so zaprte z zamaški iz posebne zmesi, ki se lahko raztopi, čim se segreje nad določeno stopinjo toplote.

Na ta način ima voda prost iztok, čim se zaradi vročine, ki se pojavi pri požaru raztopijo zamaški in gasi v tem slučaju sama od sebe (avtomatsko), ne da bi jo kdo spustil. Pri nekaterih podjetjih je ta naprava zvezana še z alarmnim zvoncem, ki prične pri vratarju ali gasilski postaji zvoniti, čim prične voda brizgati iz cevi.

V prvi vrsti se uporabljajo takšne naprave v zgradbah, ki so zelo izpostavljene nevarnosti požara kot skladiščih lahko vnetljive robe in municije, tovarnah, gledališčih itd.

3. Vsa sredstva za preprečenje požara in gašenje početnega požara morajo biti vedno pri roki na določenih in lahko dostopnih krajih, da jih moremo takoj uporabiti. Sode in vedra z vodo moramo v zimskem času oviti in pokriti s slamo, krpami ali slično, da jih obvarujemo pred zamrznjenjem. V poletnem času pa moramo dodati vodi soli ali drugih snovi, da se voda ne usmradi in pokvari.

V bližini naj bo pripravljeno potrebno orodje in pribor, ki služi za eventualno razkopavanje, kadar moramo hitro odkriti leglo požara. To so krampi, sekire, kljuke itd. Za hitro, močno in za-

Po ognjišču razlita mast se rada vname. Mast smemo gasiti z moko, pepelom ali peskom. Ne vlivaj na gorečo mast vode, ker je nevarno!

**V gorečem prostoru ne smemo pustiti brizgača samega!
Pri njem naj bo vsaj še en gasilec!**

Petrolejke so zelo nevarne. Če se takšna svetilka prevrne (na sliki je prevrnila svetilko mačka), se petrolej razlije in vname, kar povzroči lahko nevaren požar.

čati 1 goldinar in 12 krajcarjev. Na računu je bilo izrecno povedano, da mora biti znesek plačan v osmih dneh, sicer bo sledila rubež. Gasilska četa je seveda po prvotnem razburjenju radi računa napravila prošnjo na magistrat, naj se ji ta »vodarina« odpiše. Magistrat ni dal nikakega odgovora, ampak je enostavno zarubil edino premoženje gasilske čete, t. j. gasilsko brizgalno. Poročila ne povedo, kako se je zadeva končala, verjetno pa je, da je gasilska četa dobila brizgalno zopet povrnjeno.

Šolanje američanskih gasilcev. V Ameriki imajo nekoliko drugačne razmere kot pri nas, posebno v mestih z nebotičniki. V tistih razmerah morajo biti seveda tudi gasilci drugače izšolani. V Newyoriku, kjer imajo gotovo največjo požarno brambo na cellem svetu, so ustanovili svojo šolo za urjenje gasilcev. Newyorška požarna bramba šteje več kot sedem tisoč častnikov in moštva, v šoli pa se je izvežbalo že okoli 6000 novih gasilcev.

Preden more kak Amerikanec pristopiti k gasilcem ali biti sprejet v požarno brambo, mora obiskovati dva meseca na svoje stroške in na lastno odgovornost gasilsko šolo. Šolanje obsega teoretičen pouk in praktične vaje. Praktične vaje so n. pr. tudi take, da mora gasilec s pomočjo kljukastih lestev splezati pet nadstropij visoko in se potem iz petega nadstropja spustiti po vrvi na tla, ali pa več nadstropij visoko skočiti na reševalno platno. Najnovejše američanske avto-

nesljivo brizganje vode v ognjeno žarišče potrebujemo brizgalne, cevi in dr. Navedeno orodje pa mora biti vedno popolnoma v redu in v brezhibnem stanju.

b) Opazovalna služba

Z gotovostjo lahko trdimo, da je požar, ki ga zapazimo takoj v početku, že na pol pogašen. Ravno zaradi tega ima pri tem opazovalna služba odločujočo vlogo.

V mirnem času spada opazovalna služba v pristojnost gasilske organizacije.

Opazovalna sredstva so:

1. Gasilski stolpi, ki so zgrajeni navadno iznad streh gasilskih domov in omogočajo tako neprestano opazovanje dotičnega naseljenega kraja in bližnje okolice.

V večjih mestih, kjer je več gasilskih postaj, postavljajo gasilske stolpe tako, da je možno opazovati navzkriž ter dajati znake za nevarnost ali zahtevati pomoč od več postaj naenkrat.

2. Strehe visokih stavb, cerkveni in drugi stolpi in vzvišene terenske točke v splošnem, če so primerne za opazovanje gasilskega področja. Takšna opazovališča morajo biti vedno v nepretrgani, stalni zvezi z gasilskimi postajami, odnosno z ostalimi opazovališči.

Ker se v vojnem času gasilske stolpe prehitro opazi in so zaradi tega bolj izpostavljeni napadom, bodo v tem primeru važna opazovališča na strehah višjih zgradb.

Vsa opazovališča naj bodo urejena tako, da je zanesljivo opazovanje v vsakem času omogočeno, enako sigurna zveza z gasilskimi postajami in zemljo.

3. Poleg naštetih opazovališč se lahko za opazovanje večjega okoliša ali valovitega zemljišča zelo uspešno uporabljajo letala in privezani baloni.

Nekatere čete imajo svoja stalna opazovališča na razgledanih stolpih ali na strehah stavb, ki so postavljene na vzvišenih mestih, n. pr. na gorah ali hribih (Ljubljanski grad, Šmarjetna gora nad Kranjem) in so v telefonski zvezi z gasilskimi postajami. Za točno opazovanje, zlasti ponoči uporabljajo nekatera opazovališča posebne instrumente (toposkop), ki so v bistvu daljnogledi, ki se dajo vrteti po širini in višini na posebnem stojalu (loku), ki je razdeljen v stopinje. Lego poljubnega kraja se da določiti z odčitanjem obeh števil (višinske in širinske stopinje). Ime kraja se potem najde v posebni tabeli, ki so jo sestavili v ta namen za cel viden okoliš. Ponoči, zlasti pa v temnih nočeh, ko se opazovalec ne more orientirati, lahko s pomočjo toposkopa takoj ugotovi kraj požarišča. Zado-
stuje pa za približno določevanje kraja tudi enostavna na-

prava kot jo ima večina razglednih stolpov, ki s puščicami označuje lego posameznih gora, vrhov, mest, vasi itd.

Najvažnejše za opazovališče je seveda stalen opazovalec, ki mora biti za časa svoje službe vedno v opazovališču in neprenehoma opazovati svoj okoliš.

c) Obveščevalna služba

Naloga obveščevalne službe je dostaviti vse podatke, ki jih prejme od opazovališča, takoj pristojnim gasilskim postajam in po potrebi obvestiti tudi stanovalce o izbruhu požara.

Poleg tega je dolžnost vsakega človeka, ki opazi požar, da obvesti najbližjo oblast ali gasilsko četo (postajo).

Obveščevalna sredstva bi bila:

1. Akustična signalizacija (zvočni znaki) s sireni, zvonjenjem, žvižganjem tovarniških piščalk, trobentanjem, streljanjem itd.

Zvočni znaki imajo ta nedostatek, da jih ovirajo veter in razno šumenje (mestni ropot, eksplozije itd.), pač pa so zelo pripravni kot pomožno sredstvo poleg ostalih zanesljivih sredstev za obveščanje.

2. Optična signalizacija (vidni znaki) obstoja iz raznih določenih, dobro vidnih znakov, in sicer podnevi: z razobešanjem zastav, rdečih ali črno-barvnih krogel, spuščanjem dima iz tovarniških dimnikov itd., in ponoči: s pomočjo svetlobnih znakov — razne svetilke, rakete, ogenj in drugo.

Neugodna stran optičnih znakov je ta, da so precej odvisni od vremenskih prilik. Megla, dež, vihar i. dr. precej ovirajo njih zapaženje ali jih sploh onemogočijo. Zaradi tega so tudi ti znaki le pomožni in jih moremo uporabljati le v zvezi z drugimi.

3. Električna signalizacija obstoja v obveščanju s pomočjo telefona, brzjava, električnih siren, zvoncev itd. Te vrste signalizacija je najboljša za hitro in točno obveščanje pristojnih organov o izbruhu, kraju in vzroku požara, česar bi optična ali akustična signalizacija ne zmogla. Vendar je potrebno poleg te vrste obveščanja, ki je dosti sigurna, imeti še druga sredstva za javljanje za slučaj, če bi zaradi kvara ali iz drugega vzroka odpovedala.

V važnih stavbah in prostorih namestijo tudi posebne električne naprave, ki prično avtomatsko delovati, čim se pojavi v njihovi neposredni bližini dim ali pa naraste temperatura preko določene stopinje. S to napravo so zvezane sirene ali alarm-

matične lestve so visoke več kot 40 m in jih postavijo tako, da prosto stojijo. Gasilec mora splezati na vrh lestve s cevjo okoli vratu ter na vrh prosto stoječe lestve ravnati z ročnikom, iz katerega teče voda pod pritiskom 10 do 15 atmosfer.

Posebno pozornost obračajo ameriške gasilske šole reševalni službi, oziroma prvi pomoči pri nezgodah. Vsak gasilec mora biti izvežban v tem, da odnese odraslega človeka iz več nadstropij visoke hiše po lestvi, ali da spusti človeka z vrvov več nadstropij visoko itd.

Oni, ki je z uspehom dovršil gasilsko šolo, lahko napreduje za podčastnika, ko je dovršil 10 let gasilske službe in lahko postane tudi častnik, če je pred posebno komisijo napravil usposobljenostni izpit. Poklicni gasilci so plačani, vendar morajo s svojimi prejemki sami kupiti uniformo in opremo od čelade pa vse do gumijastih čevljev. Plače so majhne, vendar dobivajo poklicni gasilci toliko raznih gasilskih in požarnih doklad, da pač lahko lepo živijo.

Blisk in njegove nevarnosti. Nevarnosti bliska se premalo zavedamo in premalo se zavedamo, da bi lahko preprečili ne samo marsikatero materialno škodo, ampak bi tudi marsikatero človeško življenje ohranili.

Kako se je treba prav za prav vesti ob nevihtah? Izmed mnogoštevilnih predpisov naj samo nekatere navedemo. Kdor je n. pr. zaloten od nevihte, naj čimprej pride v kako hišo. V hiši

ne sme biti prepaha. V hiši tudi ne smemo stati tik ob zidu ali sedeti na klopi pri zidu, ker blisk navadno skozi zid pride. Najboljše je zadržati se nekje v sredini prostora, in sicer po možnosti posamič in ne v gručah.

Če nas zaloti nevihta na prostem, pa ne moremo priti v nikako hišo, ali če nas preseneti v gorovju, se je treba vleči na zemljo ne glede na to, ali bomo mokri ali blatni in podobno. Že letošnje leto smo mnogokrat slišali in tudi v časnikih brali, da je strela zadela ljudi, ki so delali na polju, ali živino na paši. Ljudje ali živina ne smejo stati pod drevesom, posebno nevarno je stati pod takimi drevesi, ki so višja kot ostala drevesa v bližini. Praznoverje pri nas in tudi drugod pravi, da n. pr. v bukvo malokdaj udari strela in je to tudi znano, stveno dokazano. Najbolj potegne na sebe strela visok topol ali visoka smreka, bolj redko hrast ali vrba.

Zelo nevarno je ob nevihti nositi po polju železno orodje, n. pr.: kose, vile itd. Boljše je tako orodje, dokler nevihta traja, položiti v travo in ga sploh ne prenašati.

Za varstvo hiš pred strelo so najboljši strel vodni. O strel vodnih bomo enkrat posebej govorili.

S pivom so pogasili ogenj. Pred nedavnim je v romunskem glavnem mestu Bukarešti v največji romunski pivovarni začelo goret. Ko so prišli gasilci k požaru, je bilo že polovica posloplj, ki so spadala k pivovarni, v ognju in bila je nevarnost, da bi ogenj zajel tudi sosedne stanovanjske hiše. Ko so

ni zvonci, ki so nameščeni v gasilski postaji ali pa v upravi dotične ustanove.

Poleg avtomatskih požarnih prijavnikov imajo v večjih mestih skoro v vsaki ulici na lahko pristopnem kraju omarico, v kateri je ročaj in telefon. V primeru požara lahko vsak razbije na vratih omarice steklo in potegne za ročaj. Ker je ta električno spojen z gasilsko centralo, zazvoni tam zvonec, požarni telegraf pa vtisne na papirnatem traku posebno znamenje, ki označuje kraj delujočega požarnega prijavnika. Telefon, ki se nahaja v omarici pa more uporabljati le policija ali gasilci, ki imajo v ta namen poseben ključ. Tudi telefon je zvezan naravnost z gasilsko centralo.

4. **V s l u č a j u v o j n e** so obveščevalna sredstva ista kot v mirnem času, treba jih je le izpolniti.

d) Gasilska sredstva in orodje

Ogenj se lahko pojavi le tedaj, če je okoli vnetljivega predmeta dovoljna količina zraka (kisika). Gorljiva snov je lahko po svojem agregatnem stanju: trdna, tekoča ali plinasta.

Agregatno stanje vode je tekoče. Če vodo kuhamo, izpremeni to stanje v plinasto (para), če jo pa močno ohladimo pa v trdno (led).

Za goriva velja pravilo, da se najlažje vnamejo plinaste snovi, nato tekoče in šele potem trdne.

Goreči predmet sam kot takšen ne gori, pač pa gorijo plini, ki se postopoma razvijajo zaradi velike vročine.

Poizkusimo prižgati kos lesa: čim se les primerno ugreje, zagori s plamenom. Les se namreč v vročini razkrajja v pline, ki se vnamejo in gorijo.

Zaradi tega moramo pri gašenju ognja znižati temperaturo gorečega predmeta in njegove okolice izpod temperature, pri kateri prične predmet goret. Obenem preprečimo goreči snovi dostop zraka, ker brez kisika, ki se nahaja v zraku, predmet ne bo mogel goret.

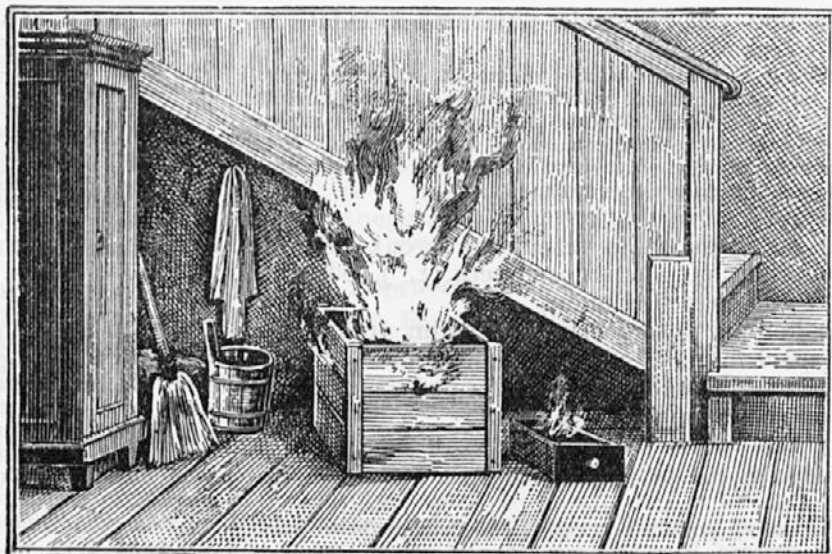
Gasilska sredstva so različna. Z ozirom na prej obrazloženo razlikujemo sledeča:

1. voda,
2. suhe snovi,
3. pena,
4. vodna para,
5. plini in kemijske tekočine.

1. Voda

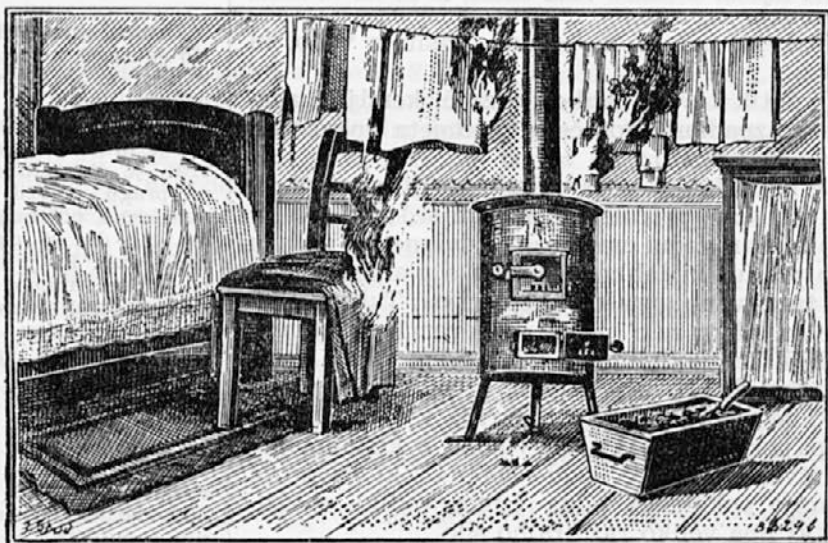
Voda je najbolj znano in najbolj uporabljivo gasilno sredstvo.

Vodo smemo uporabljati le v mejah stvarne potrebe. Pri gašenju z vodo moramo paziti, da ne bomo s prekomerno količino poškodovali celo takšne predmete, ki bi jim požar ne napravil škode.

Ne odlagaj pepela v lesene zaboje! Če je pepel še vroč ali pa vsebuje celo žerjavico, se zaboj vname in vžge podstrešje. Ravno podstrešni požari so zaradi malomarnosti zelo pogosti in tudi nevarni.

**Gasilsko orodišče naj bo le za gasilsko orodje, pribor in opremo!
S kmetijskimi stroji, mizami in stoli za veselice ter z drugo
navlako ne moremo gasiti!**

Perila in obleke ne obešaj preblizu peči! Zlasti nevarno je obešanje ali postavljanje lahkovnetljivih predmetov v bližini železne peči, ker se takšna peč hitro razbela.

Gasilno dejstvo vode pojačamo z dodatkom primesi (raznih soli).

Dodatek soli ima sledeće prednosti: ko voda izpari, ostane na predmetu sol v obliki tenke skorje, ki štiti predmet pred ognjem, odnosno preprečuje dostop zraka. Voda, v kateri je raztopljena sol, je tudi težja kot čista voda in pada zaradi tega z večjo močjo na goreči predmet, kar še posebno gašenje pospešuje.

Gašenje z vodo pomaga:

a) ker voda, ki jo vržemo na ogenj, prepreči dostop zraka gorečemu predmetu, t. j. odstrani zrak od gorečega predmeta;

b) ker pri dotiku vode z gorečim predmetom voda izpari in na ta način predmet ohladi, t. j. toplota gorečega predmeta se zniža pod ono toploto, ki je potrebna za gorenje;

c) ker vodna para odrine zrak od gorečega predmeta in na ta način prepreči nadaljnje gorenje.

V splošnih pojmih o gorenju smo že obrazložili predpogoj za gorenje. Brez pristopa zraka in gotove toplote je gorenje nemogoče. Zaradi tega je voda zelo dobro gasilno sredstvo, ker preprečuje dostop zraka, istočasno pa zniža zaradi izparevanja toploto gorečemu predmetu. Slednji pojav si raztolmačimo na sledečem primeru:

V toplih poletnih mesecih nam je na zraku vroče. Če gremo v toplo vodo lahko ostanemo v njej dalj časa, ne da bi nas zeblo. Čim pa pridemo iz vode, nas bo kljub vročini naenkrat zazeblo. Zakaj? Voda prične na telesu izparevati. Za izparevanje pa rabi toploto (pod loncem z vodo moramo kuriti, da prične voda vreti in izparevati). Potrebno toploto odvzame voda telesu, ki se na ta način ohladi in zato nas zebe.

Vsaakega požara ne smemo gasiti z vodo, in sicer:

a) dotik z vodo lahko povzroči kemijski razkroj — razpadanje gorečega predmeta (negašeno apno, karbid in sl.);

b) voda lahko požar okoli gorljive snovi še razširi (bencin, petrolej, bencol in sl.);

c) močan vodni curek lahko dvigne pri požaru mnogo prahu, ki lahko v dotiku s plamenom povzroči takozvano »prašno eksplozijo«. Takšne eksplozije so lahko zelo močne in nevarne (v mlinih, skladiščih kemikalij, tovarnah itd.);

d) pri dotiku s predmeti, ki so ugrete preko 1200° C se voda kemijsko razkraja v vodik in kisik. Spajanje osvobojenega vodika s kisikom povzroči tvorbo toplote 2000—3000° C, ki povzroča detonacijo pokalnega plina (zmes vodika s kisikom), ki ima veliko razdiralno silo.

(Dalje sledi)

hoteli gasilci priključiti svoje cevi na vodovod, so opazili, da je edini hidrant, ki je v bližini bil v sredini požarišča in da ni mogoče več do njega, prihodnji najbližji pa je bil zelo daleč in bi gasilci tudi ne imeli zadosti cevi, da bi dobili iz njega vodo. V okoliških hišah ni bilo vode, ker je počila glavna vodovodna cev. Gasilci si niso vedeli pomagati, tedaj jih je pa opozoril neki podčastnik, da skladišče piva še ne gori in da je v tem skladišču preko 30.000 hl piva. Gasilci niso dolgo oklevali, ampak so prinesli svoje sesalke v bližino skladišča za pivo in so iz velikanskih posod črpali pivo kot vodo ter kmalu s pivom pogasili požar. Radi slabih cevi je seveda pivo na vseh koncih in krajih škropilo in so tako gasilci delali v pravem dežju piva. Rešili so večji del pivovarne (pri tem se pa najbrž tudi pošteno napili).

Zasluzi strogo kaznen.

Ko je nesel krmo živini v hlev, si je hlapec pri nekem kmetu na Hrvatskem prižgal cigareto. Ko je prišel do hlevskih vrat, je cigareto odložil na pragu, položil je živini krmo, potem pa odšel, ne da bi cigareto zopet vzel. Ko je slučajno prišel mimo kmet sam, je videl cigareto na hlevskem pragu goriti in jo je seveda ugasnil. Hlapca pa takoj odpustil iz službe in zahteval od orožništva, da so ga zaprli. Sodnik mu je odmeril štiri mesece strogega zapore radi malomarnosti pri ravnanju z ognjem.

Pri Nabavljajni zadrugi Gasilske zajednice kupite poceni in dobro blago.

„To ni prav“

Uredništvo je prejelo od dr. Josipa Cepudra, odvetnika v Ljubljani, sledeči dopis:

»Kot pravni zastopnik Franca Bulca, posestnika in podjetnika v Mirni ter sočasnega predsednika tamošnje gasilske čete Vas pozivam, da priobčite z ozirom na članek, ki je izšel pod naslovom »To ni prav!« na strani 230, št. 8. od Vas urejevanega mesečnika »Gasilec« v smislu čl. 26. zakona o tisku in nasl. sledeči

Popravek:

1. Ni res, da se je izdajal g. Bulc na Čehoslovaškem kot starešina jugoslovanskega gasilstva, res pa je nastopil povsod le kot starešina, ne kot starosta Sokolskega društva na Mirni in predsednik tamošnje Gasilske čete.

2. Ni res, da je delil g. Bulc že večkrat neka odlikovanja, ki jih je izdal on sam, res pa je gasilska četa na Mirni izdala že pred leti spominski križec ter je g. Bulc kot predsednik te čete izročil ta križec le onim posameznikom in četam, katerim je to odlikovanje priznal odbor te gasilske čete.

3. Ni res, da si upa g. Bulc varati ne samo svoje tovariše gasilce doma, ampak te prevare vršiti tudi v inozemstvu pri bratih Čehoslovakih. Res pa je, da g. Bulc »po vsesokolskem zletu v Pragi« ni izročil nikomur nobenega odlikovanja in torej tudi ni nikogar varal.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. Cepuder, l. r.

Zakonita določila

Čl. 26. zakona o tisku z dne 6. 8. 1929. določa v svojem 2. odst. sledeče: »Prav tako mora (urednik) natisniti popravek privatne ali pravne osebe, katere ime je v zvezi z njenim delovanjem ali življenjem, omenjeno v novinah ali spisu, ki jim je on urednik, bodisi da se označujejo natisnjene činjenice, navedene v popravkih za neresnice, bodisi da se navajajo v njem činjenice, s katerimi se izpodbijajo natisnjene činjenice.«

Razsodba Stola sedmorice B z dne 9. 2. 1926., Kl 470/26 pravi: »Objaviti je vsak popravek; ni treba, da popravljalec dokaže neresničnost članka; mogoče, da so činjenice, ki jih navaja popravljalec neresnične ali zavite — urednik jih mora natisniti, čim so naperjene zoper činjenice, ki jih je preje objavil.«

Čl. 12. predpisa o izdajanju zahvalnega priznanja in odlikovanja se glasi: »Gasilska odlikovanja (vidna priznanja) imajo obliko križca, odn. kolajne in jih podeljujeta Gasilska zajednica in Gasilska zveza kraljevine Jugoslavije.«

Gasilske čete in njihovi predstavniki torej nimajo pravice podeljevati nikakih odlikovanj.

Ako je kaka gasilska četa ali kak predstavnik kake gasilske čete podelil kaka odlikovanja po mesecu januarju 1936., ko so bili sprejeti gori citirani predpisi, je ravnal protizakonito in je vršil prevare.

Nakup tlačnih cevi

Dobre cevi so za vsako gasilsko četo neprecenljive vrednosti. Pri nabavi novih cevi moramo paziti na razne okoliščine, in sicer:

1. **Delovni pritisk** pomeni oni pritisk v atmosferi, ki ga do-seež ročna ali motorna brizgalna. Za ročne brizgalne rabimo drugo vrsto cevi kakor za motorne. Za ročne brizgalne zadostujejo popolnoma cevi z delovnim pritiskom do 12 atmosfer.

Za delo z motornimi brizgalnami pa moramo kupovati močnejše cevi. Pri tem se v prvi vrsti oziramo na moč motorne brizgalne. Nikoli ne uporabljajmo cevi, ki imajo delovni pritisk nižji kot ga proizvaja motorna brizgalna pri zaprtih ventilih. V splošnem priporočamo za motorne brizgalne cevi z 20 atmosferami delovnega pritiska. Cevi z nad 20 atmosfer delovnega pritiska so sicer na prvi pogled dražje, če pa upoštevamo, da jih bomo pri pravilni negi ohranili mnogo daljšo dobo, so prav za prav cenejše.

2. **Razpočni pritisk** pomeni pri ceveh oni najnižji pritisk, pri katerem cev počí. Najboljše cevi vzdržijo tudi 50 atmosfer.

3. **Dolžina**. Pri nas so predpisane cevi v kosih od 15—20 m. V kolikor pa imajo nekatere čete nizke sušilne stolpe, morajo seveda uporabljati krajše cevi.

4. **Spojke**. Predpisana spojka je sistema Knaust (bivša avstrijska »Einheitskupplung«). Drugih spojk čete na novo ne smejo kupovati in morajo gledati na to, da si postopoma nabavijo predpisane spojke. Čete, ki imajo še druge spojke si morajo predvsem nabaviti vsaj en par prehodnih spojk s pomočjo katerih je mogoče sklopiti cev s staro spojko z novo, predpisano. Opazili smo, da tudi nove (Knaustove) spojke niso vse enake in se nekatere ne dajo sklopiti skupaj. Zato bo odslej zajednica vršila nad spojkami kontrolo in vsako posamezno, ki jo želi dobavitelj prodati gasilski četi preizkusila in opremila s posebnim kontrolnim žigom.

5. **Spojke** privežemo na cev z bakreno pocinkano žico, ki je mnogo boljše od medene.

6. **Gumirane cevi** so dobre, ker je trenje zaradi gladke površine v njih mnogo manjše (zato je tudi izguba na pritisku vode manjša in zlasti na večje daljave že občutna), ker se lepo krivijo in ne močijo. So pa zelo občutljive in priporočamo le nakup res prvovrstnih gumiranih cevi (ramie-vlakna), ki so pa zelo drage.

Pri nabavah cevi naj čete pošiljajo sledeče podatke:

a) Višina sušilnega stolpa v metrih;

b) za kakšno brizgalno rabijo cevi.

Nabavljalna zadruga Gasilske zajednice v Ljubljani bo dobavljala le cevi v komadih s predpisanimi spojkami. V kolikor posedujejo spojke že čete same, naj jih pošljejo obenem z naročilom, da jih zadruga pravilno pritrdi na cevi.

Približno 20 PAROV SPOJK sistema »Metz« proda po zelo nizki ceni prostovoljna gasilska četa na Ljubnem ob Savinji. Čete, ki uporabljate spojke sistema »Metz«, izkoristite ugodno priliko!

Samopomoč

Tovariši gasilci!

Z »Okrožnico«, številka 126/38 z dne 2. maja t. l. je prosila uprava »Samopomoči« Gasilske zajednice nad 600 p. g. čet, naj povabijo svoje gasilce, da pristopijo k »Samopomoči«, ki je razdelila v 11 letih svojega obstoja — dedičem 554 umrlih gasilcev 1,301.151 dinarjev.

V omenjeni »Okrožnici« se je pozvalo čete, naj vpošljejo »Pristopnice« gasilcev do 1. avgusta t. l., toda do danes je odgovorilo le 9 čet, in sicer 5 čet odklonilno, 4 čete pa so prijavile 22 članov, kar je pač žalosten znak brezbržnosti gasilcev do samega sebe.

Nad 30.000 gasilcev je pripravljenih, hiteti vsak hip svojemu bližnjemu na pomoč, pripravljeno so žrtvovati zanj svojo obleko, zdravje in celo življenje, noče pa žrtvovati za svojce umrlega tovariša niti po en dinar za vsak smrten slučaj.

Po novem »Pravilniku« Samopomoči, ki je objavljen v 5. številki letošnjega »Gasilca« plačujejo člani zdaj po din 1— za vsak smrten slučaj in dobe dediči (pri sedanjem stanju članov, pod 1000!) po din 1000— (en tisoč dinarjev) posmrtnine. Jasno je, da bi se zvišala ta pri 2000 članih takoj prihodnje leto (ker plačuje večina članov članarino za nazaj!) na din 2000— (dva tisoč dinarjev). Pri višjem številu članov bi ostala posmrtnina po din 2000—, a znižavala bi se članarina, da bi se lahko zavarovali tudi najrevnejši gasilci.

V »Samopomoč« se seveda sprejemajo tudi njeni bivši člani, vendar zahteva uprava od vsakega novo ali ponovno vstopivšega člana, da pristopi v »Samopomoč« z lastnoročno podpisano izjavo, da bo redno plačeval članarino.

Sedanja uprava je pač storila svojo dolžnost, kakor se lahko prepriča vsakdo iz njenega poročila na strani 131., pete številke letošnjega »Gasilca«. Vi pa, dragi tovariši, zunaj »Samopomoči«, dajte ji s svojim pristopom novega življenja, nove krvi!

Z gasilskim »Na pomoč!«

Uprava »Samopomoči«.

Prapore in cevi dobite najceneje in v najboljši kakovosti pri Nabavljalni zadrugi Gasilske zajednice!

Nezgodno zavarovanje gasilcev

Gasilsko nezgodno zavarovanje ima namen, da v slučaju nesreče in smrti v gasilski službi pripomore gasilcu, oziroma njegovi družini do gmočnih sredstev.

Historiat zavarovanja je sledeč:

Že leta 1932. se je bivša Jugoslovanska gasilska zveza v Ljubljani obrnila na razne zavarovalnice radi nezgodnega zavarovanja svojih čet, toda vse do leta 1937. se temu perečemu vprašanju ni posvečalo zadostnih skrbi. Dne 25. aprila 1937 se je na zajednični skupščini sklenilo, da se vse izvršujoče članstvo zavaruje proti nezgodam. Zajednica je pozvala zavarovalnice, da stavijo ponudbe za zavarovanje gasilstva proti nezgodam. Najugodnejšo ponudbo izmed vseh zavarovalnic je stavil domači zavod Vzajemna zavarovalnica. Dne 30. avgusta 1937 pod št. 5911 se je poslalo na vse čete okrožnico z vabilom, naj se javijo ali so pripravljene k takemu zavarovanju pristopiti. Na podlagi prijav se je oglasilo k zavarovanju.

vanju ca 300 čet, v kolikor niso že zavarovane pri kaki drugi zavarovalnici.

Zavarovalnica je stavila za nezgodno zavarovanje, kakor je spodaj omenjeno letno premijo din 10—, katero bo znižala sčasom na din 8—, odnosno na din 7— pri zavarovanju 20, odnosno 30 tisoč zavarovancev.

Poleg tega, da je bila Vzajemna zavarovalnica najcenejša ponudnica, se je posrečilo po dolgotrajnih pogajanjih vnesti še dodatne pogoje, kateri so nižje navedeni.

Iz vsega tega je razvidno, da to vprašanje radi zavarovanja proti nezgodam teče že leta nazaj in se je šele ta načrt po dobrem in tehtnem preudarku končno realiziral. Gasilska zajednica je sklenila tako zavarovanje z Vzajemno zavarovalnico z ozirom na to, ker je bila najcenejši ponudnik, zaključila je sledečo pogodbo:

Vsak član gasilec je zavarovan:

1. za primer smrti na din 10.000—;
2. za primer trajne invalidnosti na din 25.000—;
3. za primer prehodne del nezmožnosti na din 15— dnevne rente.

Za zavarovano število članstva plačuje Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani po din 10— za člana.

Članstvo je zavarovano za slučaj nezgode pri izvrševanju gasilske in reševalne službe, ne glede na to, kakšna je ta gasilska in reševalna služba. To je skratka rečeno, v izvrševanju gasilskih dolžnosti po vsakokratnih pravilih gasilske službe.

Semkaj spadajo predvsem nezgode v izvrševanju službe pri požarih in poplavah, na straži, pri vajah, v primeru pomoči pri nesrečah, pri vožnjah h gasilskim zborovanjem, tečajem in sličnim prireditvam in na povratku; sploh v vseh primerih, kjer nastopi gasilstvo po splošnem ali posebnem naročilu pristojnih gasilskih ali drugih javnih funkcionarjev. V zavarovanje so vključene tudi nezgode, ki bi se pripetile zavarovanim članom na direktnem potu na kraj, kjer se mora vršiti služba ali vaja ter nazaj; nadalje nezgode pri pomoči, ki bi jo nudili člani ne da bi bili pozvani, pa je taka pomoč dolžnost gasilstva.

Telesne poškodbe, ki so dokazano nastale pri gašenju požara, se prištevajo k zavarovanim nezgodam.

Za presojo tega zavarovanja so merodajni tudi splošni zavarovalni pogoji za nezgodno zavarovanje, ki so omenjeni v priloženi.

Zavarovanje članstva se prične z dne 1. aprila 1938.

Poleg teh splošnih pogojev še specialni dopolnilni pogoji.

Razen specialnih dopolnilnih pogojev slede še pogoji:

1. Zavar. pogodba velja za dobo 10 let od dneva pričetka zavarovanja.
2. Zavarovalna premija din 10— za člana letno ostane v vsej dobi zavarovanja nespremenjena, t. j. ne sme se jo zvišati.
3. Pri dosegu števila 20.000 zavarovanih članov pa se zniža na netto din 8— za člana.
4. Pri zavarovanju nad 30.000 članov pa se zniža na din 7— za člana letno.
5. Kljub vsemu temu velja naša obveza za plačilo zavarovalnih premij le »rebus sic stantibus«, t. j. dokler so po obstoječih zakonitih predpisih Gasilski zajednici in njenim podrejenim edinicam zajamčeni dohodki iz § 79 zakona o organizaciji gasilstva.

Kakor hitro pa bi se ta zakonita določila na kakršen koli način spremenila, sme Gasilska zajednica zavarovalno pogodbo z dnem spremembe zakona razdreti, ne da bi imela iz tega razmerja Vzajemna zavarovalnica pravico do katere koli odškodnine.

Naše obveznosti iz zavarovalne pogodbe s tem avtomatično prenehajo.

Zavarovalne premije bo Gasilska zajednica plačevala na podlagi vsakoletnega obračunavanja dne 1. februarja vsakega leta.

Vzajemna zavarovalnica se zavezuje, da bo najmanj en mesec dni pred zapadlostjo premije obvestila Gasilsko zajednico točno o številu zavarovane članstva, in sicer po posameznih četah in župah.

Ker bo Gasilska zajednica odtegovala premije za zavarovane člane pri rednih podporah prostovoljnih gasilskih čet iz gasilskega fonda po § 79 zakona o organizaciji gasilstva, mora Vzajemna zavarovalnica od vsake čete, ki ima zavarovane člane, dobiti pravnomočno dovoljenje, da dovoljuje Gasilski zajednici omenjene odtegljaje.

Poleg pogodbe vsebuje vsaka zavarovalna polica še splošne pogoje za nezgode, katere ima vsaka zavarovalnica enake in so že v splošnem znani. K tem pogojem so se dodali še dopolnilni zavarovalni pogoji, in sicer:

1. Zavarovanje se v smislu splošnih in dopolnilnih posebnih zavarovalnih pogojev razteza na nezgode, ki se pripete zavarovanemu članu pri izvrševanju gasilske in reševalne službe.

2. Zavarovanje obsega nezgode, ki se pripete zavarovancu od trenutka, ko je s signalom pozvan h gašenju ali reševanju pa do trenutka, ko se izda povelje ali signal za odstop iz službe, kakor tudi za čas neprekinjenega povratka neposredno s pogorišča gasilskega doma ali kraja nesreče v svoje redno bivališče.

3. Pod gasilsko reševalno službo razumemo vsa dela pri gašenju, vodni obrambi, reševanju oseb ali tuje lastnine, pri gasilskih vajah, varnostnem straženju in vsa dela, ki gredo po predpisih med gasilske in reševalne dolžnosti, se izvajajo po službenem nalogu ter pod vodstvom društvenega člana, ki je za to določen.

4. Zavarovanje obsega vse vožnje z vozovi, dvokolesi ali motornimi vozili, ki se uporabljajo za gasilsko in reševalno službo ter vaje in dela, ki gredo med gasilske in reševalne dolžnosti. Vozači avtomobilov, ki niso člani, ampak nameščenci društva ter za svoje delo prejema plačo, niso vključeni v zavarovanje.

5. V zavarovanje je vključeno tudi pretegnjenje mišic in izpahnitev udov, ako nastane pri vršitvi gasilske in reševalne službe ter za to potrebnih vaj, prav tako zastrupljenje ali zadušitev z dimom, ki se razvija ob požaru ali drugih elementarnih nezgodah.

6. V spremembo čl. 3., t. 3 a splošnih zavarovalnih pogojev obsega zavarovanje tudi nezgode pri izvrševanju varnostne in reševalne službe v času potresa, nasilnih nemirov, upora ali punta ter pri delih, navedenih v § 6 zakona o organizaciji gasilstva z dne 15. julija 1933, dokler stoje člani-zavarovanci pod rednih poveljstvom.

7. Člani so zavarovani pod pogojem, da so tudi sicer sposobni za zavarovanje (glej čl. 2., odst. 4 splošnih zavarovalnih pogojev) ter niso starejši kot 65 let. Člani, ki so izpolnili 65. leto, niso vključeni v zavarovanje.

8. Glede plačevanja premij se je dogovorilo, da Gasilska zajednica plačuje premijo le dotlej, dokler so ji zagotovljena sredstva iz gasilskega doneska na podlagi § 79 zakona o organizaciji gasilstva. V primeru, da se to zakonito določilo spremeni, se bo nadaljnjo plačevanje premij dogovorilo znova, v nasprotnem primeru se Vzajemna zavarovalnica zaveže, da bo od pogodbe odstopila.

Naknadno omenjamo glede člana, ki izstopi, umre ali se zamenja, in sicer mora v tem slučaju četa pismeno sporočiti Gasilski zajednici, kakor tudi Vzajemni zavarovalnici, da je dotični član (navesti imenoma) izstopil, umrl ali se je zamenjalo (zopet navesti ime).

Obvezna doba zavarovanja za vsakega člana je ona doba, katera je označena tudi v zavarovalni polici, to je 10 let. Z istim dnem pa preneha zavarovalna doba, ako član izstopi ali umre. Za člana, katerega se izmenja, teče zavarovanje neokrnjeno naprej za novega izmenjenega člana.

Cevi za ročne in motorne brizgalne

Naše čete, ki si nabavijo motorne brizgalne, uporabljajo večkrat cevi, ki so uporabne le za ročne brizgalne. Zato ni čuda, da jim te cevi popokajo. Svetujemo tovariškim četam, naj si na vsak način obenem z motorno brizgalno omislijo tudi primerne cevi vsaj v oni količini, ki jo rabijo za prvo silo. — Cevi dobavlja Nabavljalna zadruga gasilske zajednice v Ljubljani.

Ročna brizgalna proizvaja sorazmerno majhne pritiske, ki le v redkih primerih prekoračijo 10 atmosfer.

Sodobne motorne brizgalne pa proizvajajo od 12—20 atmosfer pritiska, nekatere celo več. Zaradi tega je umljivo, da zahtevamo od cevi za motorno brizgalno mnogo več, kot pa od cevi, ki jih uporabljamo za ročno brizgalno. Pri ceveh moramo razlikovati tudi delavni pritisk in pa razpočni pritisk. Delavni pritisk je oni najvišji pritisk, ki ga proizvaja brizgalna. Pri tem moramo vzeti seveda najtežjo okolščino, t. j. veliko razdaljo in višino. Najboljše je, da odgovarja delavni pritisk številu atmosfer, ki jih proizvaja brizgalna pri zaprtih tlačnih ventilih.

Razpočni pritisk je pa oni najnižji pritisk, pri katerem cev počí. Ta pritisk mora biti primerno višji od delavnega pritiska, da imamo primerno rezervo. Na vsak način naj bo razpočni pritisk vsaj za enkrat višji od delavnega pritiska. Nemci predpisujejo za gotove cevi celo trikratni višji pritisk (200 %). Če znaša delavni pritisk 20 atmosfer, bi po nemških predpisih znašal razpočni pritisk 60 atmosfer, seveda so takšne cevi zelo redke in drage. Imamo pa že domače tvornice, ki so dosegle razpočni pritisk med 40—50 atmosferami. Pri nabavi cevi naj čete v lastnem interesu zahtevajo najmočnejše cevi. Za naše prilike in naše motorne brizgalne naj znaša razpočni pritisk vsaj 40 atmosfer. Le na ta način bodo čete svoje cevi lahko dalj časa uporabljale, seveda pri primerni negi. Tudi onim četam, ki posedujejo le ročne brizgalne, svetujemo, naj si pri nabavah novih cevi nabavijo močnejše, da jih bodo lahko pozneje uporabljale vsaj za manjše motorne brizgalne. Ing. Dolenc.

KOMPLETEN REŠEVALNI AVTO tipa Steyer XII v najboljšem stanju po ugodni ceni naprodaj. Pojasnila pri prostovoljni gasilski četí v Mariboru, Koroška cesta 12.

Kislina

Kislina spada med jedke strupe. Najbolj pogosta so zastrupljenja z očetno kislino (esenco), solno in žvepleno kislino. Tudi lizol spada med kislina. Zastrupljenja s kislina so skoraj izključno samomori, oziroma poskusi samomora. Da bi kdo pomotoma pil kislino, se ne dogaja, ker ima pač vsaka kislina oster duh. Navadno se s kislina zastrupljajo ženske. Večinoma jih speče kislina v ustih tako močno, da ostane pri tem poskusu. Zato takrat tudi nesreča ni prevelika. Bolečine v ustih, opekline po koži okoli ust, to je vse. Če pa samomorilni kandidat popije le večjo količino, pride do zastrupljenja. Kislina razžre sluznico v ustih, požiralniku in želodcu. Zgodi se celo, da predre skozi želodec v trebušno votlino. Bolnik izgubi takoj zavest in, če je bilo dovolj kislina, se tudi ne zave več. Kislina pride v kri in tako v vse telo, kar povzroči potem smrt. Če najdemo takega zastrupljenca, nas opozori že kisli duh, ki je v sobi. Bolnik leži nezavesten, okoli ust, po bradi je koža opečena od kislina, ki mu teče iz ust. Če ni pri zavesti, ne moremo storiti nič drugega, kot čimprej poklicati zdravnika ali pa, kjer nam je to mogoče, reševalce, ki bodo spravili bolnika v bolnišnico. Nezavestnemu ne smemo ničesar vlivati v usta. Ako bruha, mu obrnemo glavo na stran, da se mu ne bi zaletelo. Če pa je bolnik še pri zavesti, ga silimo k bruhanju s tem, da mu damo ponovno piti veliko mlačne vode. Kislina, ki se nahaja še v želodcu, skušamo uničiti s tem, da mu damo piti take tvarine, ki so v svojem delovanju ravno nasprotne kislina, n. pr.: jedilno sodo, milnico, magnezijo, pepela, apna, vse raztopljeno v veliki količini vode. Nadalje damo piti sluzaste tvarine, ki zaščitijo naravnost sluznico požiralnika in želodca, n. pr. olje, beljak, mleko, moko, raztopljeno v vodi, itd. Mleko v velikih količinah je izvrstno sredstvo, ki ga lahko uporabimo s pridom pri vseh jedkih strupih, naj si bodo kislina ali lugi. Le pri zastrupljenju s fosforjem ne smemo dati piti mleka, ker se fosfor topi v mleku in ga telo raztopljenega še lažje sprejme. Umetno dihanje pri takih zastrupljenjih ni na mestu, ker lahko predremo želodec, ki ga je kislina začela razjedati.

ZA SPOMIN

Loka pri Mengšu.

Komaj smo zaživel kot gasilci, že nam je neizprosna smrt vzela v letu 1934. člana Sršena Vinkota starega komaj 35 let, dne 28. januarja t. l. nas je pa zapustil in odšel v večnost požrtvovalen in agilen član naše čete tov. H a b j a n M i h a e l.

Dragi Miha! Težko je bilo slovo od Tebe, toda še nepopisno težje je moralo biti Tvoji soprogi, ko je stala ob Tvojem odprtem grobu in je poleg nje jokalo za Teboj šestero majhnih otrok, ki si jih Ti tako neizmerno ljubil.

Sprevod, ki se je vil za Tvojo krsto, je bil jasec dokaz, kako si bil v vrstah gasilstva priljubljen, saj so prihiteli tovariši v obilnem številu od vseh krajev, da Te spremijo na zadnji poti. Dokaz prijateljstva pa Ti je izkazala še množica drugih, ki so stopali potri za Tvojo krsto.

Miha, ohranili Te bomo v nepozabnem spominu, Ti pa nam bodi priprošnjak pri zaščitni-

ku gasilstva sv. Florijanu in ga prosi za čim večji procvit naše gasilske čete, ki Ti je bila tako pri srečju.

Pomembni spominski dnevi

2. septembra 1896. je umrl v Ljubljani učitelj in skladatelj Leopold Cvek; rojen je bil 9. novembra 1814 v Idriji. Leta 1858. je bil imenovan za vzornega učitelja. Izdal je sledeče: Napevi k pesmam za cerkev, šolo in kratek čas; Napevi za svete pesmi, 12 cerkvenih pesmi, 5 božičnih pesmi. Svoje pesmi je vedno komponiral v skladu z značajem slovenskih narodnih pesmi. Več pesmi je ostalo v rokopisu.

3. septembra 1852. se je rodi v Ljubljani pesnik Franc Cimperman. Umrl je komaj dobrih 20 let star, ko se je pripravil za univerzo. Pesmi je začel priobčevati že kot četrtošolec. V njih se zrcali ljubezen do prirode, do svojcev in do matere. Posebno je gojil basen.

6. septembra 1846. se je rodil v Mojstrani čebelar Mihael Ambrožič. Že kot otrok je s svojim očetom pridno čebelaril. Pozneje si je pridobil velikih zaslug zlasti za slovensko čebelarstvo trgovino in je pričel z izvozom takoj po otvoritvi gorenjske železnice. Čebele je prodajal po vsej Evropi in celo v Ameriko in Avstralijo. Udeležil se je vseh svetovnih čebelarstvih razstav in je dobil za priznanje svojega dela 147 različnih odlikovanj.

7. septembra 1834. se je rodil v Gorici politik Adolf Obreza. Bil je pozneje župan v Cerknici, nato pa deželnozborski

Lugi

Zastrupljenja z lugi se zgodijo večinoma pomotoma. Nekdo misli, da je v steklenici voda ali kaka druga nedolžna pijača in napravi krepek požirek. Lugi namreč nimajo (izvzemši amonijak in salmijak) nobenega duha. Sicer ga bo bolečina takoj poučila, da ni pil vode, temveč neko zelo jedko reč, vendar pa je prišlo s tem že dovolj luga v usta in požiralnik, da nastanejo močne opekline. Dočim sežgejo kisline kožo in sluznice tako, da postanejo iste trde, je delovanje lugov nasprotno. Koža in sluznice postanejo pod vplivom lugov mehke, nabuhle in otekle. Kisline ne morejo prodirati skozi opečene dele v globino. V kolikor poškodujejo kožo in sluznice v začetku, pri tem tudi ostane. Lugi omehčajo površino in prodirajo počasi v globino, tako da v začetku ni mogoče reči, kolikšna bo končna škoda. Protisredstva zoper luge so kisline. Zastrupljenemu damo torej piti octa, močno razredčene octove esence, limoninega soka. Razen tega oljnate in sluzaste tekočine, ki tudi zavarujejo želodčno sluznico. To moramo storiti čim prej, da s tem uničimo čim več luga, ki se nahaja v želodcu. Tak bolnik spada takoj v bolnišnico, ker — kakor smo že zgoraj omenili — skraja ni mogoče presoditi, kaj vse je poškodovano.

Zastrupljenja z jedkimi tekočinami zapuščajo v požiralniku močne brazgotine, ki zožujejo požiralnik včasih tako zelo, da morejo taki bolniki zauživati samo še tekočo hrano. Posebno lugi povzročajo hude brazgotine, ker sega njihovo delovanje dalje v globino.

Ostali strupi

Našteli bomo v naslednjem nekaj strupov, njih značilnosti ter prvo pomoč pri zastrupljenju.

Alkohol

V večji količini zaužit, povzroči alkohol lahko tudi smrt, posebno, če ga kdo zaužije v koncentrirani obliki, to je žganje. Večkrat se je že zgodilo, da so pili žganje za stavo. Take stave so končale nemalokrat s tem, da se je nesrečnež, ki je popil v enem dušku pol litra žganja ali še več, zgrudil mrtev. Pijanost kaže več stopenj. Najprej pride dobro razpoloženje, jezik se razveže, kretnje postanejo živahne, fantazija raste, skratka, svet je v »ročicah«. Večja stopnja pijanosti se odlikuje

po tem, da izgubi človek razsodnost, čut za do-
stojnost, noge ga ne nesejo več. V tem stadiju
marsikateri začne besneti, drugi je spet žalosten
itd. Kar pride za tem, je že pravo zastrupljenje.
Naenkrat se pijanec zgrudi nezavesten pod klop.
Zastrupljenje je včasih tako hudo, da začne diha-
nje zastajati, žila bije še komaj tipljivo. Obraz je
rdeč, zenici se ne zožita več, če jima približamo
luč. Roke in noge postanejo hladne. Iz ust smrdi
po alkoholu.

Takega položimo z zvišanim vzglavjem. Roke
in noge skušamo ogreti s steklenicami, napolnje-
nimi z vročo vodo. (Ne preveč, da ne bo opeklin!)
S prstom ali podobnim mu dražimo žrelo, da bi
začel bruhati. Ko bruha, mu obrnemo glavo močno
na stran, da ne bi kaj prišlo v sapnik. Pod nos
damo salmijaka, čigar ostri duh ga naj prebudi.
Če ne diha, začnimo brez odlaganja z umetnim
dihanjem. V tem primeru pošljemo takoj po zdrav-
nika. Če se nam posreči takega pijanca zopet
obuditi vsaj toliko, da lahko kaj zaužije, mu daj-
mo močne črne kave, ki je dober protistrup za
alkohol. Tudi vroča kopel z mrazimi polivi dobro
»zbrihta« pijanca, ki je že v nezavesti.

Metilni alkohol, ki se rabi za denaturiranje
špirita in katerega vsebuje tudi šmarnica, je prav
hud strup. Zapušča kot posledico zastrupljenja
trajne okvare na živcih, ohromelost posameznih
udov in pogosto tudi slepoto. Zastrupljeni spada
kar najhitreje v zdravnikove roke, najbolje pa,
kjer je to mogoče, v bolnišnico, kjer mu bodo
izprali želodec. Metilni alkohol je tako oster, da
dovede do vnetja v ustih, požiralniku in želodcu.

O učinku alkohola na telo pri dolgotrajnem
uživanju tukaj ne bomo govorili.

B e n c i n

Do zastrupljenja z bencinom pride ponajveč
tedaj, če popije kak otrok v nevednosti iz stekle-
nice nekaj bencina, ki ga imamo doma za čiščenje
obleke. Veliko sicer ne more popiti, ker ga bo
žgalo v ustih in grlu, vendar zadostuje za otroka
že manjša količina, da nastopi resno zastrupljenje.
Otrok začne takoj tožiti o močnih bolečinah v
želodcu, po značilnem duhu, ki ga ima njegova
šapa, vemo takoj, kaj se je zgodilo. Bencin se
izloči iz telesa skozi pljuča in ledvice. Te telesne
organe pri tem toliko draži, da pride navadno do
pljučnice in vnetja ledvic. Zato spravimo takega
otroka najbolje kar v bolnišnico. Piti mu damo

poslanec. V svojih poročilih vlado Taaffe-
ja, Hohenwarta in Win-
klerja; vsi ti so bili Slo-
vanom naklonjeni.

8. septembra 1889. se
je rodil v Polju nad Kran-
jem pravnik in diplo-
mat dr. Ivan Perné. V
letih 1922.—1929. je bil
poslaniški tajnik v Ber-
linu, pozneje šef oddelka
pri Društvu narodov v
Ženevi. Umril je 1. 1933.

9. septembra 1792. se
je rodil v Kamni gorici
slikar Matej Langus. V
Celovcu se je pri Schrei-
bersu poleg slikanja nau-
čil tudi pisanja in nem-
ščine. Potem je odšel na
Dunaj na akademijo.
Tam se je seznanil s
Prešernom, ki mu je
ostal do smrti zvest pri-
jatelj. V letih 1824. do
1835. je potoval po Ita-
liji in se je nato stalno
naselil v Ljubljani, kjer
je tudi umrl, 20. oktobra
1855. Poleg oljnatih slik
in portretov je mnogo
slikal tudi cerkve: stol-
nico in frančiškansko
cerkev v Ljubljani,
šmarnogorsko cerkev itd.

11. septembra 1909. je
umrl v Cankovi pri Rad-
goni prekmurški pisatelj
Borovnjak Jožef. Bil je
duhovnik in je kaplano-
val po raznih krajih
Prekmurja, kjer je širil
Slomškove spise in Mo-
horjeve knjige. Poprav-
ljal in izdajal je stare
molitvenike. Trudil se je,
da bi prekmurščino pri-
bližal književni sloven-
ščini. Izdal je med dru-
gim: Knjigo molitveno,
Duhovno hrano, Sveti
angel čuvar.

13. septembra 1773. je
umrl na Dunaju čebelar
in slikar Anton Janša;
rojen je bil 1. 1734. v
Breznici na Gorenjskem.
Na njegovo pobudo je
Marija Terezija ustanov-
vila več čebelarških šol,
kjer so morali učitelji
učiti le po Janševih na-

čelih. Leta 1771. je Janša v nemščini izdal knjigo: Razprava o rojenju čebel; ta knjiga je bila večkrat prevedena tudi v slovenščino. Po njegovi smrti je njegov naslednik izdal v posebni knjigi ves nauk o Janševi čebelorejl.

14. septembra 1778. se je rodil v Dornavi pri Ptuju narodni buditelj Franc Cvetko, umrl je leta 1859. v Mariboru. Bil je duhovnik in je služboval po raznih krajih na Štajerskem. Imel je stike s Kopitarjem in Dobrovskim, ki ga je visoko cenil. Zbiral je gradivo za slovenski slovar in je pisal tudi pesmi, ki pa nimajo posebne vrednosti.

15. septembra 1856 se je rodil v Podgori pri št. Vidu nad Ljubljano Anton Knez, veletrgovec in ustanovitelj Knezove knjižnice. Imel je z bratom skupaj največjo trgovino z deželnimi pridelki na Kranjskem. Leta 1882. je ustanovil Kmetško posojilnico ljubljanske okolice. Umrl je leta 1892. Večino svojega premoženja je zapustil Slovenski Matici z namenom, da bi obresti od tega služile v izdajanje cenene zabavne in poučne ljudske knjižnice.

17. septembra 1916. je umrl v Graecu župnik Tomaž Mraz; rojen je bil 5. decembra 1826. v št. Vidu pri Ponikvi na štajerskem. Služboval je po raznih krajih kot kaplan in župnik. Bil je skromen in delaven mož, obenem pa odločen Slovenec; po miselnosti je pripadal Slomškoveму krogu. Dopisoval je v razne časopise, izdaljal katekizme itd.

19. septembra 1895. je umrl na Malem Strmcu na Koroškem slovničar in narodni buditelj Jo-

mleka, raztopine arabskega gumija, dražimo ga na bruhanje.

Do zastrupljenja z bencinskimi hlapovi pride predvsem, če se kdo nahaja v zaprti garaži in pusti avtomobilov motor v pogonu. Takrat se v kratkem času nabere v zaprtem prostoru toliko bencinskih hlapov, da dotičnika omamijo. V tem stanju ne more več odstaviti motorja. Če ni nikogar blizu, da mu pomaga, se stopnjuje zastrupljenje nazadnje tako, da je smrt neizbežna.

Prva pomoč. Nezavestnega, ki leži na tleh ves modro-siv v obraz, s širokimi zenicami, spravimo predvsem na sveži zrak. Če še diha, pošljemo takoj po zdravnika, v mestu ga odpeljemo v bolnišnico. Če ne diha več, začnemo nemudoma z umetnim dihanjem.

Podoben učinek imajo hlapovi petroleja in bencina. Delavci, ki čistijo velike rezervoare bencina, petroleja, nafte, plinskega olja, skratka vseh mineralnih olj, se morajo dobro zavedati, v kakšno nevarnost se s tem podajajo. Brez nadzorstva se tako čiščenje ne sme vršiti. Vsak delavec, ki stopi v tak rezervoar, mora biti privezan z vrvjo tako, da ga je mogoče potegniti iz rezervoarja tudi proti njegovi volji. Po dveh, treh minutah vidimo prve znake zastrupljenja. Dotičnik, ki se nahaja notri, postane dobro razpoložen, počuti se sijajno, navadno noče več ven. Tedaj ga je treba potegniti s silo na svetlo, ker bi pri nadaljnjem bivanju v veliki posodi postalo zastrupljenje že resno. Nemalokrat se zgodi, da omedli v takem prostoru tudi reševalec, ki je šel po prvega omedlelega. Vstopanje v tak rezervoar ali tank bi moralo biti dovoljeno edino s kisikovim aparatom. Četudi je tak tank že dolgo časa prazen, je vendarle poln bencinskih hlapov. Jasno je, da dovede vstopanje z odprto lučjo takoj do strahovite eksplozije.

Cijanov vodik, cijankalij, ciklon

Cijanov vodik je plin, ki ima duh po grenkih mandljah in je silno strupen. Kdor pride v prostor, ki je napolnjen s cijanovim vodikom, se v istem hipu onesvesti ter je v par sekundah mrtev. Cijanov vodik se uporablja v obliki preparata »ciklon« za uničevanje stenice in drugega mrčesa po stanovanjih ter za uničevanje podgan v ladjah. Prva pomoč pride navadno že prepozno. Če je kdo zaužil le zelo neznatno količino cijanovega kalija, dobi vrtoglavico, težko diha, zenice se širijo, srce zastaja. Če imamo pri rokah kaj kalijevega perman-

ganata, mu damo piti redko raztopino po kozarcih. Na ta način utegnemo še kaj pomagati. V obratih, kjer se uporablja ali tvori cijanov kalij, naj bo hipermangan vedno pri rokah.

Strupene gobe

Vse strupene gobe ne učinkujejo enako hitro. Nekatere šele naslednji dan. Znaki zastrupljenja so: bruhanje, driska, velika slabost telesa, včasih tudi krči v udih. Ker zboli navadno vsa družina, po večini ni težko uganiti vzroka bolezni.

Prva pomoč. Obolelega dražimo na bruhanje. Če ni zdravnika blizu, mu damo piti nato še veliko mlačne vode, nakar zopet skušamo izzvati bruhanje. To ponovimo 2—3 krat. Na ta način lahko za silo izperemo želodec. Nato dobi bolnik kako močno sredstvo za odvajanje, najbolje 3—4 žlice ricinovega olja. Če se stanje ne popravi prav kmalu, ali pa, če so znaki zastrupljenja že od začetka težki, sledi nemudoma prevoz v najbližjo bolnišnico.

Jodova tinktura

Pet- ali desetodstotna jodova tinktura, ki se rabi kot sredstvo za desinfekcijo, se večkrat uporablja v samomorilne namene. Znaki zastrupljenja: v ustih je sluznica vneta in rjava. Bolnik bruha rjave in plavkaste ostanke hrane, ki dišijo po jodu; močna driska, kašelj, nahod, glavobol, vrtoglavica, bledica, nezavest. Prva pomoč: Piti mu damo veliko mleka, beljaka od več jajc, nato dražimo na bruhanje. To lahko ponovimo večkrat.

Pri zastrupljenju z mesom, ribami in konzervami ravnamo podobno kot pri zastrupljenju z gobami. Vse to so tako nevarna zastrupljenja, da zahtevajo zdravljenja v bolnišnici.

Ogljikov monoksid, svetilni plin

Ogljikov monoksid je plin brez barve, duha in okusa. Je zelo strupen. Nastaja pri nepopolnem izgorevanju, posebno oglja. V industrijskem obsegu se izdeluje ogljikov monoksid v plinarnah kot najvažnejša sestavina svetilnega plina. Nastaja v pečeh, ki dobivajo premalo zraka za popolno izgorevanje premoga, nadalje v starih likalnikih (na oglje); plini, ki jih spušča avtomobil skozi izpuh na prosto, vsebujejo tudi veliko ogljikovega monoksida. V vsakem dimu ga je nekaj. Če torej nabašemo peč s premogom ter zapremo zaklopni-

sip Lendovšek; rojen je bil 17. marca 1854. Bil je profesor v Beljaku in je pri pouku slovenščine občutil veliko pomanjkanje dobre slovnice. Zato je napisal slovenski učbenik v nemškem jeziku, pozneje še čitanko in slovar.

22. septembra 1849. je bil rojen v občini Kastav v Istri politik Matko Mandič. Bil je profesor naravoslovja. Nekaj časa je bil predsednik primorskega političnega društva »Edinost«. Leta 1890. je prišel v istrski deželni zbor, kjer se je zelo zavzemal za hrvaško in slovensko šolstvo. Prav tako je zelo dobro zastopal koristi slovenskega in hrvaškega naroda v dunajskem državnem zboru, kamor je prišel leta 1907. Umrl je leta 1913.

23. septembra 1919. je umrl v Ljubljani igralec Ignacij Borštnik; rojen je bil 11. julija 1858 v Cerkljah na Gorenjskem. Leta 1885. je odšel na Dunaj v dramatično šolo, potem je igral v Ljubljani, na kar je l. 1894. odšel v Zagreb, odkoder se je šele tik pred smrtjo vrnil v Ljubljano. Najbolj je ljubil moderne, stvarno - naturalistične vloge. Bil je eden najboljših slovenskih igralcev. Poleg dramatizacije Tavčarjevega dela »Otok in struga« je napisal tudi nekaj iger.

25. septembra 1865. se je rodil v Križah pri Tržiču glasbenik in skladatelj Ignacij Hladnik. Od leta 1889. dalje je bil v Novem mestu kapiteljski organist in pevvodja. Hladnik je zložil veliko število cerkvenih in tudi nekaj svetnih skladb. Pri skladanju je imel vedno namen pisati v slogu slovenske narod-

ne pesmi, obenem pa za cerkev dostojno.

26. septembra 1755. se je rodil v Ljubljani pisatelj Mihael Hofman. Bil je kaplan po raznih kranjskih in štajerskih župnijah, pozneje pa prefekt in ravnatelj normalke v Novem mestu. Umrl je leta 1826. pri frančiškanih v Ljubljani. Leta 1791. je priredil molitvenik »Viži sveto mašo slišati«. Bil je prijatelj Baragov. Hofman je tudi eden izmed prvih, ki so pričeli pri nas smotro zbirati gradivo za slovensko življenje svetnikov.

27. septembra 1823. se je rodil na Dovjem odkritelj Janez Klančnik; umrl je leta 1871. Bil je v Afriki trgovec s slovanov kostjo in je morda kot prvi Evropejec prišel v porečje srednjega Konga. Svojih uspehov in svojega znanja pa ni izrabil.

28. septembra 1762. se je rodil v Bistrici v Rožu na Koroškem tkalec in pesnik Miha Andreš. Pod vplivom cerkvenega petja in čtiva je začel zlagati slovenske pesmi in je nekaterim tudi sam skomponiral arije. (Iz 9. št. »Naše moči«.)

Povesti . . . Mucius Scavola je l. 508. pred Kristusom hotel pokazati svojo neustrašenost in samozatajevanje ter je držal svojo desno roko na ognju in jo pustil zgoreti. Napravil je pač neumnost.

Vadnik za redovne vaje je naša prva učna knjiga. Kupite jo za 5- din!

co, ki vodi v dimnik, potem gori zelo slabo, pač pa razvija mnogo ogljikovega monoksida, ki vdre v sobo (ker ne more skozi dimnik). Ker je pa brez duha, njegove prisotnosti ne moremo opaziti. Baš zato so dodane svetilnemu plinu razne smrdeče primesi, da nas slab duh opozori, da nekje uhaja plin. Če pa počí kaka plinska cev v zemlji (pozimi, v mrazu), prodira plin v stanovanja. Med potjo mu zemlja odvzame slabi duh. Na ta način pride lahko do usodnega zastrupljenja, ker ravno ni tistega duha, ki bi nas svaril pred pretečo nevarnostjo.

Kako učinkuje ogljikov monoksid? V prvih poglavjih »Samarijana« smo slišali, da vsebujejo rdeča krvna telesa barvilo »hemoglobin«. To barvilo sprejme v pljučih vase kisik ter ga odnese po žilah v telo. Pri tem zadobi to barvilo in s tem vsa kri svetlordečo barvo. Ko odda v celicah svoj kisik, sprejme namesto njega ogljikov dvokis ter ga odnese v pljuča. Tam ga odda ter sprejme zopet kisik, nakar se ponavlja isto. Ogljikov monoksid ima to slabo lastnost, da izrine kisik iz hemoglobina ali z drugimi besedami: hemoglobin se zveže raje z ogljikovim monoksidom kot s kisikom. Če se torej nahaja v ozračju znatna količina monoksida, potem sprejme kri v pljučih vase le monoksid in ne kisika. Tako vsebuje kri vedno manj kisika. Kisik pa nujno rabimo za življenje. Čim je hemoglobin nasičen 40—50% z monoksidom, postane zastrupljenje že nevarno, pri 70% nastopi že smrt. Smrt nastopi zaradi pomanjkanja kisika, podobno, kot če bi izgubili dve tretjini krvi. Če vsebuje zrak v sobi 1—3% svetilnega plina (kar odgovarja 0,2% monoksida), postane zastrupljenje lahko smrtnonevarno.

Potek zastrupljenja. Prvi znaki so glavobol, občutek vrtoglavosti, slabost v želodcu, oči pečejo, sledi kašelj, bruhanje. Če koga preseneti plin v spanju, potem tega vsega ne čuti. Sicer postane ves zmeden, udje odpovedo službo, sam si ne more več pomagati. Če v tem trenutku ni pomoči od zunaj, zapade smrti. Nastopijo krči v vsem telesu, dihanje zastane, nastopi smrt.

Hemoglobin, ki je nasičen z ogljikovim monoksidom, je živordeče barve. Zaradi tega so sluznice (ustnice) in koža lepo rdeče barve, tako da bolnik na prvi pogled izgleda zelo dobro, celo mrlič skrajza izgleda samo kot bi spal. Mrtvaške pege so v tem primeru živo rdeče barve.

(Dalje sledi)

Važnost pouka prebivalstva pred napadi iz zraka

Priprave in zaščitni ukrepi pred napadi iz zraka

Po svrhi in po vrsti prebivalstva, ki naj ji služijo zavarovana zaklonišča, razlikujemo:

a) Javna zaklonišča za pasante v večjih krajih, ki bi jih napad iz zraka mogel zateči daleč od njihovih bivališč. Taka zaklonišča mora mesto pripraviti na krajih najživahnejšega prometa. Po velikosti mesta in njegovega prometa bodo javna zaklonišča morala sprejeti na stotine, če ne na tisoče pasantov. Mesta, ki so v neposredni bližini večjih gričev ali gora (kakor n. pr. Ljubljana) imajo veliko prednost, da lahko javna zaklonišča izdolbejo v bregove, kjer se z razmeroma malim trudom dajo prirediti rovi, ki pa morajo imeti vsaj 12 m zemlje nd stropom.

b) Privatna zaklonišča služijo stanovalcem iste hiše ali nameščencem kakega podjetja ali urada. Ona morajo biti zgrajena in opremljena tako, da zadoščajo za daljše bivanje in po možnosti tudi za kako zaposlitev zavarovanih oseb.

c) Zaklonišča javnih organov, med katere spadajo tudi organi pasivne obrambe. Izbira mesta za tako zaklonišče se mora ravnati po načrtu za krajevno obrambo in seveda tudi po krajenih prilikah. Večji kraji se morajo z ozirom na potrebno decentralizacijo javnega delovanja razdeliti na obrambna okrožja. V vsakem okrožju se bo morala organizirati obrambna uprava, ki bo vodila obrambne posle in bo marala biti nameščena v dobro zavarovani kleti kake državne ali občinske zgradbe. Za tako zaklonišče je važno, da ima dobre telefonske zveze s točkami, od koder se pošiljajo izvršilni organi obrambe. Tudi za varnostno, rediteljsko in požarno službo morajo v vsakem krožju biti na razpolago potrebna zaklonišča.

d) Zaklonišča za sanitetno službo so lahko postaje za prvo pomoč ranjencem in zastrupljencem ter mesta za zdravljenje bolnikov. Postaje za prvo pomoč prevzamejo ponesrečence in jih pri prvi priložnosti oddajajo boljše urejenim bolniškim postajam. One morajo biti v čim večjem številu razdeljene na področje mesta in priporočljivo je, v novih javnih zgradbah, posebno v šolah, že pri gradbenem načrtu misliti na potrebo takih kletnih prostorov, ki morajo biti prirejeni za potrebe sanitetne službe za prvo pomoč.

V velikih mestih je potrebna še prostorna glavna postaja za prvo pomoč, kamor se prenašajo težje poškodovani bolniki v slučaju, da so bolniške postaje nameščene v veliki razdalji od mesta. Če ta razdalja ni prevelika, naj se ponesrečenci prenašajo čim prej naravnost v bolniške postaje, ki morajo biti urejene tako, da lahko sprejmejo večje število bolnikov za daljši čas.

e) Zavarovana skladišča za živež so potrebna za zaščito živil, katerih zastrupljenje z bojnimi plini bi moglo postati nevarno za prebivalstvo. Poleg dobro zavarovanega prostora v vsakem takim zaklonišču se morajo pripraviti za večje množine živil posebna podzemlj-ska skladišča za njih hranitev. Taka zaklonišča torej ne bodo prirejena toliko za bivanje ljudi, kolikor za zbiranje in varovanje izvil od nevarnosti, ki jim grozi od delovanja rušilnih in strupenih bomb.

Vsa ta zaklonišča morajo biti tako zgrajena, da so predvsem zavarovana proti učinkom eksplozije in drobcem bomb, da so zavarovana proti delovanju vžigalnih bomb in do gotove teže, vsaj do 100 kg, tudi rušilnih bomb, ter da nudijo obenem zadostno varnost proti strupenim plinom.

Za prirejanje kletnih prostorov v zaščitne svrhe smo dali v prejšnjem tekstu nekaj navodil, ki veljajo predvsem za že stoječe zgradbe. Za nove zgradbe bi bilo priporočljivo jemati v poštev že pri sestavljanju osnovnih načrtov potrebo zaščitnih prostorov ter pri tem upoštevati navodila in nasvete organov zračne obrambe. Gradnja zaklonišč je za enkrat obvezna samo za javne in državne zgradbe. Brez ozira na način, kako se bo to vprašanje v bodočnosti rešilo, je lastnikom večjih poslopij v gosto naseljenih delih večjih mest že sedaj priporočati, da po posvetovanju s krajevnimi organi zračne obrambe takoj začno z gradnjo zaklonišč.

5. Zaščita proti bojnim strupom in sanitetna služba. V gornjem razmatranju smo obrazložili zaščitne ukrepe, ki se tičejo gradnje, ureditve in izolacije podzemnih prostorov, ki naj služijo kot zaklonišča. Če bi se stanovalci kake hiše imeli varovati samo strupenih plinov, potem bi storili najbolje, da se podajo v gornja nadstropja, kajti bojni plini so težji od zraka in ostajajo v zračnih plasteh ob zemeljski površini. Prostorov v gornjih nadstropjih tudi ne bi bilo treba tako hermetično zavarovati proti prodiranju plinov kakor spodnje. Ker pa pri napadih iz zraka grozi predvsem nevarnost rušilnih bomb, bo vendar za stanovalce najvarnejše, da se zatekajo v pripravljene in primerno opremljene podzemne prostore, kjer najdejo najboljšo zaščito pred rušilnimi in strupenimi bombami.

Verjetno je pa, da bodo napadi iz zraka zatekli številno prebivalstvo na slabo zavarovanih krajih ali celo na odprtih in popolnoma nezavarovanih mestih, kjer bo izpostavljeno neposrednim učinkom bomb. Za take slučaje mora biti organizirana reševalna služba in služba sanitetne (zdravniške) pomoči.

Namen sanitetne službe je čim hitrejše reševanje in zdravljenje ranjencev ter zastrupljenecv. Zato je potrebno urediti posebne postaje za prvo pomoč ter dodeliti jim potrebno osebje. V večjih mestih bodo na razpolago za prvo pomoč v posameznih krajih posebna zaklonišča in sicer v kletnih prostorih. V manjših krajih, približno do 5.000 prebivalcev, bo zadostovala samo ena postaja za prvo pomoč.

Postaje za prvo pomoč služijo v prvi vrsti ranjencem, ki so postali žrtve učinkov rušilnih in vžigalnih bomb ter zastrupljenecv, ki trpijo radi strupenih plinov. Ambulanta za ranjence mora biti ločena od one za zastrupljenecv. Prostori postaje za prvo pomoč bodo torej takole grupirani:

1. Ambulanta za zastrupljence: zaščitni predprostor, slačilnica za odlaganje zastrupljene obleke, prostor za pršne kopeli, stranišče, večja bolniška soba.

2. Ambulanta za ranjence: predprostor, kopalnica, stranišče, operacijska soba, večja bolniška soba.

3. Zaklonišče zaposlenega osebja.

Postaja za prvo pomoč nikakor ne sme služiti zavetju pasantov ali stanovalcev hiše, v kateri je nameščena.

O pripravljenosti obrambe pred napadi iz zraka in o ravnanju prebivalstva

1. Za varnost prebivalstva je zelo važno, da je organizacija pasivne obrambe z oddelki specialne službe takoj v splošni pripravljenosti, čim nastopi za državo nevarnost vojnih zapletljajev.

Kakor za delo pri organizaciji pasivne obrambe, je treba tudi pri delu za zaščito prebivalstva misliti na to, da so najvažnejše priprave izvršene že pred nastopom neposredne nevarnosti. Prebivalstvo mora biti obveščeno o nevarnostih napadov iz zraka, o organizaciji pasivne obrambe, o načinu rabe obrambnih in zaščitnih sredstev ter o tem, kako se mora ravnati pri vršenju priprav za obrambo in v času napada samega.

Predvsem mora biti prebivalstvo poučeno potom javnih predavanj, razstav, brošur in časopisnih publikacij o nevarnostih modernega vojskovanja in o načinu zaščite proti delovanju modernih bojnih sredstev. Krajevne oblasti so dolžne obvestiti prebivalstvo o sestavi organizacije pasivne obrambe, o mestih, kjer so pripravljena skupna zaklonišča, postaje za prvo pomoč itd., ter o tem, kako so vse te naprave označene.

Tudi dogovorjeni znaki za javljanje nevarnosti (alarm) morajo biti objavljeni. Pri tem ni važno samo to, kakšni znaki se bodo dajali, ampak tudi, kdo jih bo dajal in s katerimi sredstvi (sirene, piščalke, zvonovi). Kakor za objavo nevarnosti, mora biti dogovorjen tudi znak za prenehanje nevarnosti, ki mora biti popolnoma različen od prvega.

Praktično razlikujemo tri stopnje pripravljenosti za organizacijo pasivne obrambe: prva nastopi v trenutku, ko se pojavi vojna nevarnost za državo; druga po objavi nevarnosti napadov iz zraka; tretja po danem znamenju za alarm.

Nastop pripravljenosti za slučaj, ko se pojavi vojna nevarnost, bodo vojaške oblasti pravočasno objavile. V tem trenutku mora biti organizacija že izvršena, moštvo raznih obrambnih formacij (oddelkov) že poučeno in izvežbano za službo. Verjetno bo to tudi moment, v katerem bo izdano povelje za stalno evakuacijo prebivalstva iz ogroženega ozemlja v zavarovane kraje.

Nevarnost napada se objavlja z dajanjem posebnih znakov brž ko pride vest o bližanju sovražnih letal, toda samo, ako se more računati, da bo do napada samega poteklo še najmanj pol ure. Na tak znak vzame prebivalstvo, ki mora začasno zapustiti ogroženo mesto, plinske maske, se preskrbi s hrano ter odide po odrejenih potih hitro v varnejše kraje izven naselbin. Obrambni organi s svojim osebjem prehajajo iz stanja splošne pripravljenosti v stanje gotovosti, t. j. da popolnoma opremljeni zavzemajo svoja mesta za vodstvo obrambe, odnosno za stopanje v akcijo.

Ako pa od obvestila o bližanju sovražnih letal do časa, ko se bo izvršil napad, ni več pol ure, ali ako se letala pojavijo nepričakovano, potem se daje takoj znak za alarm. V tem slučaju se začasna evakuacija ne izvrši, ampak se takoj izvede umik prebivalstva v hišna ali javna zaklonišča.

Ponoči se na znak »nevarnost« ali »alarm« takoj pogasi vsa razsvetljava, ki ni neobhodno potrebna, potrebne pa zasenčijo tako, da se od zunaj ali od zgoraj ne vidijo. Policijski organi in nalašč za to odrejene osebe pasivne obrambe kontrolirajo odredbe, ki se tičejo gašenja in zasenčevanja razsvetljave v mestu in v poslopih, tudi ako bi tkraj sam še ne bil ogrožen, ker se mora brezpogojno prepričati, da bi tudi najmanjša luč mogla napadalcu služiti za orientacijo pri nočnem letu.

2. Ravnanje prebivalstva po danem znamenju za »nevarnost napada iz zraka« ali za »alarm«:

a) Prebivalstvo, ki ga zateče kateri teh znakov doma, bo takoj zaprlo in zastrlo okna ter jih zamašilo še na ta način, da bo pribilo na notranji okvir oken debelo odejo. Tako bodo stanovanja popolnoma zatemnjena in kolikor toliko tudi zavarovana proti drbocem bomb. Ker bo najbrž prekinjena tudi krajevna električna razsvetljava, morajo biti za vsak slučaj v stanovanjih pripravljene sveče ali žepne električne svetiljke na baterije.

Ogenj v pečeh naj se takoj pogasi, glavne plinske cevi zapro in električni vodi prekinejo. Vodovodna instalacija mora biti pripravljena za gašenje požara. Ako so v hiši ročni aparati za gašenje ognja, se morajo pripraviti za takojšnjo uporabo.

Ko so te priprave izvršene, vzamejo prebivalci hiše plinske maske ter se prepričajo, če so pravilno nameščene in če dobro funkcionirajo. Ako je v hiši pripravljena klet, ki je urejena kot pribežališče proti rušilnim in strupenim bombam, potem naj se vsi stanovalci, opremljeni z malimi količinami hrane in z električnimi žepnimi svetilkami podajo vanjo, kjer morejo maske odložiti, toda jih morajo vedno držati pripravljene za porabo. Eden od stanovalcev vrši službo reditelja in ostane izven pribežališča z masko na glavi ter kontrolira, če so vsi stanovalci hiše v zavetišču. On tudi pazi na znak o »prestani nevarnosti« in o njem obvesti ljudi, ki so v kleti. V slučaju požara v hiši skliče reditelj ljudi, ki so odrejani za gašenje ognja.

SUKNO!

GASILSKE ČETE!

ZA GASILSKE UNIFORME NABAVITE
NAJCENEJE PRI

FR. DOBOVIČNIK, CELJE

»GASILEC« izhaja vsakega 20. v mesecu in stane za člane letno 20 din, za čete in župe 25 din, za občine in druga oblastva ter zasebnike pa 30 din. Naročnina za inozemstvo 40 din. Posamezna številka stane 2.50 din. — List izdaja Gasilska zajednica za dravsko banovino v Ljubljani, za njo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Urednik Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptujju. Za uredništvo odgovoren Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Tehnični, oziroma strokovni sestavki se objavijo šele potem, ko jih pregleda zajedničin gasilski inspektor. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.